

Riksdagens protokoll

1988/89:116



Protokoll
1988/89:116

18 maj 1989

Debatter m. m.

Torsdagen den 18 maj

Återkallelse av motion	3
Livsmedelskontrollen	6
Reglering av priserna på fisk m.m.	58
Meddelande om frågor	
1988/89:655 av Annika Åhnberg (vpk) om skärpta regler mot miljöfarliga utsläpp	67
1988/89:656 av Gudrun Schyman (vpk) om Forsmarkslagret ...	67
1988/89:657 av Leif Marklund (s) om ingenjörsutbildningen inom gymnasieskolan	67
1988/89:658 av Ingbritt Irhammar (c) om åtgärder mot ökat narkotikamissbruk	68
1988/89:659 av Stina Eliasson (c) om rätten till ersättning ur viltskadefonden	68
1988/89:660 av Ylva Annerstedt (fp) om rekryteringen av personal till den offentliga sektorn	69
1988/89:661 av Gullan Lindblad (m) om utbetalningen av ersättning till privatpraktiserande tandtekniker	69
1988/89:662 av Ingbritt Irhammar (c) om tvångsflyttning av kurder i Irak	69

Avgjorda ärenden

Torsdagen den 18 maj

Utrikesutskottets betänkanden

1988/89:UU21 Sveriges relationer till de baltiska republikerna ...	3
1988/89:UU20 Vissa åtgärder mot Sydafrika	3

Finansutskottets betänkande

1988/89:FiU24 Folk- och bostadsräkning år 1990	3
--	---

Prot.	<i>Justitieutskottets betänkanden</i>	
1988/89:116	1988/89:JuU19 Rättshjälpens organisation, m.m.	3
	1988/89:JuU20 Högsta domstolen och rättsbildningen	3
	<i>Kulturutskottets betänkande</i>	
	1988/89:KrU23 Tilläggsbudget II: utbildningsdepartementet	3
	<i>Näringsutskottets betänkanden</i>	
	1988/89:NU26 Teknisk utveckling inom bilindustrin	3
	1988/89:NU27 Nedläggning av Bryggeristiftelsen	3
	<i>Jordbruksutskottets betänkanden</i>	
	1988/89:JoU14 Livsmedelskontrollen	6
	1988/89:JoU18 Reglering av priserna på fisk m.m.	6

Torsdagen den 18 maj

Kl. 12.00

Återkallelse av motion

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Återkallelse av motion

Andre vice talmannen meddelade att Carl Frick och Gösta Lyngå i skrivelse den 16 maj återkallat den av dem väckta motionen 1988/89:Sk685 Skatt på engångsförpackningar.

Andre vice talmannen anmälde att han hade avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

2 § Justerades protokollet för den 9 maj.

3 § Föredrogs men bordlades åter

Bostadsutskottets betänkanden 1988/89:BoU9, BoU10 och BoU12

4 § Företogs till avgörande utrikesutskottets betänkanden 1988/89:UU21 och UU20, finansutskottets betänkande 1988/89:FiU24, justitieutskottets betänkanden 1988/89:JuU19 och JuU20, kulturutskottets betänkande 1988/89:KrU23 samt näringsutskottets betänkanden 1988/89:NU26 och NU27 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 115).

Utrikesutskottets betänkande 21

Utskottets hemställan bifölls.

Utrikesutskottets betänkande 20

Mom. 5 (kommuners m.fl. rätt till bojkottåtgärder)

Utskottets hemställan bifölls med 243 röster mot 71 för reservation 1 av Pär Granstedt m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 6 (viseringsregler)

Utskottets hemställan bifölls med 275 röster mot 37 för reservation 2 av Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 11 (värvning i Sydafrikas armé)

Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 17 för reservation 3 av Per Gahrton.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande 24

Mom. 1 a (genomförande av en folk- och bostadsräkning år 1990)

Först biträdde reservation 1 av Rune Rydén m.fl. – som ställdes mot reservation 2 av Carl Frick – med acklamation.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 200 röster mot 96 för reservation 1 av Rune Rydén m.fl. 17 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (uppgifter i FoB 90)

Utskottets hemställan bifölls med 245 röster mot 36 för reservation 3 av Gunnar Björk och Ivar Franzén. 29 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 6 och 7 (säkerhet, sekretess och integritet i FoB 90, m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Carl Frick – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (sanktion mot uppgiftsvägrare)

Utskottets hemställan bifölls med 263 röster mot 19 för reservation 5 av Carl Frick. 32 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 11 (utformning av framtida folk- och bostadsräkningar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Lars De Geer och Ingela Mårtensson – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (intervall mellan framtida folk- och bostadsräkningar)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 149 för reservation 7 av Gunnar Björk m.fl.

Mom. 15 (översyn av datalagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Lars De Geer och Ingela Mårtensson – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (datapolitikens inriktning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Lars De Geer och Ingela Mårtensson – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande 19

Mom. 1 (lagförslagen i propositionen)

Utskottets hemställan bifölls med 297 röster mot 18 för reservation 1 av Kent Lundgren.

Mom. 3 (näringsidkare)

Utskottets hemställan bifölls med 162 röster mot 152 för reservation 2 av Karin Ahrland m.fl.

Mom. 5 (Europakonventionen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Karin Ahrland m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (allmänna frågor om rättshjälpen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Berith Eriksson – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (rättegångskostnader i förvaltningsmål)

Utskottets hemställan bifölls med 162 röster mot 154 för reservation 5 av Karin Ahrland m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Justitieutskottets betänkande 20

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande 23

Mom. 1 (anslag till Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 255 röster mot 60 för reservationen av Ingrid Sundberg m.fl.

Mom. 2–5

Utskottets hemställan bifölls.

Näringsutskottets betänkande 26

Mom. 1 (stimulansprogram för utveckling av alternativa drivsystem m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 277 röster mot 36 för reservation 1 av Per-Ola Eriksson och Kjell Ericsson. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (stöd till utveckling av elbilen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Hadar Cars m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (stöd till utveckling av RAN-systemet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Per-Ola Eriksson och Kjell Ericsson – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (stöd till utveckling av Elko-motorn m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Hadar Cars m.fl. – bifölls med acklamation.

Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets hemställan bifölls med 277 röster mot 37 för reservation 5 av Lars Norberg. 1 ledamot avstod från att rösta.

Näringsutskottets betänkande 27

Utskottets hemställan bifölls.

5 § Beträffande de på föredragningslistan återstående ärendena, jordbruksutskottets betänkanden 1988/89:JoU14 och JoU18, beslöt kammaren på förslag av andre vice talmannen medge att de fick företas till avgörande i ett sammanhang sedan debatten i båda dessa ärenden avslutats.

Föredrogs

jordbruksutskottets betänkanden

1988/89:JoU14 Livsmedelskontrollen (prop. 1988/89:68) och

1988/89:JoU18 Reglering av priserna på fisk m.m. (prop. 1988/89:102).

Först upptogs till behandling jordbruksutskottets betänkande 14 om livsmedelskontrollen.

Livsmedelskontrollen

Anf. 1 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jordbruksutskottets betänkande 1988/89:14 behandlar regeringens proposition 1988/89:68 om livsmedelskontrollen. Förslag om vissa ändringar i livsmedelslagen (1971:511) tillstyrks nu av utskottet. Syftet är att skärpa livsmedelskontrollen.

I betänkandet behandlas också motioner från allmänna motionstiden 1988 och 1989 samt motioner väckta i anledning av propositionen om livsmedelskontrollen och även i anledning av proposition 1987/88:128 som gäller miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket.

Utskottet har avstyrkt de motioner som väckts i anledning av propositionen i den mån de står i motsättning till regeringens förslag och överväganden.

Utskottet föreslår ett riksdagsuttalande i anledning av tre motioner från moderaterna, centerpartiet och vpk. I uttalandet ställs krav på att regeringen bör återkomma till riksdagen med en särskild redovisning i fråga om den närmare utformningen av en vidgad avgiftsfinansiering inom livsmedelskontrollen. Detta, herr talman, är mycket angeläget, då kostnaderna för de skärpningar som nu riksdagen i relativt stor enighet väntas anta av allt att döma kommer att bli betydande.

Herr talman! Det är ganska anmärkningsvärt att det, trots den stora enighet om de åtgärder som nu regeringen och utskottet med vissa modifieringar ställer sig bakom, finns till betänkandet fogat inte mindre än 58 reservationer och 7 särskilda yttranden. Jag måste tyvärr konstatera att en

hel del av dessa är överdrivna och svåra att förstå. Förslagen skulle också bli mycket svåra att omsätta i den praktiska verkligheten, om de skulle få gehör här i riksdagen. Vi moderater har varit restriktiva i sammanhanget, inte minst därför att man nu på livsmedelskontrollområdet tar så väsentliga steg framåt.

Bakgrunden till det som nu sker är givetvis den omfattande och intensiva debatt om dessa frågor som pågått länge. Man kan också konstatera att betydande brister har förekommit i det hittills tillämpade systemet, inte minst vad gäller importkontroll och möjligheten att ge livsmedelsproducenter en chans att konkurrera med de utländska producenterna på lika villkor. Som exempel härpå kan anföras att det i Sverige tidigare har beslutats om t.ex. förbud mot användning av vissa hjälpmedel i produktionen och i behandlingen av livsmedel. Ofta uppstår då en situation där produktionen försvåras och fördyras, lagringstiden i butikerna förkortas osv. Samtidigt utsätts inte de utländska producenterna för motsvarande krav. Importören kan alltså ofta presentera en produkt som till synes har högre kvalitet och bättre lagringsduglighet. Oftast går det ej att påvisa sådan mängd av rests substanser i produkten när det gäller t.ex. växtskyddsmedel att produkten kan stoppas vid import. Då får den föras in för konsumtion i Sverige, trots att den producerats på ett sätt som inte är tillåtet i Sverige.

Om utvecklingen får fortsätta opåtalat i denna riktning kommer allt fler livsmedel som produceras i Sverige att slås ut. Sverige lagstiftar i vissa fall bort sina egna möjligheter. Man slår undan benen för sig själv och sina egna produkter, och öppnar sedan gränsen för produkter som man har velat skydda den svenske konsumenten från, på grund av det sätt på vilket de framställts.

Det är nu dags att se till att inga rests substanser av i den svenska produktionen förbjudna ämnen tillåts vid import av motsvarande produkt. Nollvärden är i dessa fall det enda rimliga. Om man kombinerar detta med ursprungsmärkning av livsmedel kan de största problemen förhoppningsvis klaras framöver.

Vi vet att det är väsentligt med en märkning av livsmedlen. Då får konsumenterna kännedom om varifrån produkterna kommer. De får också förståelse för och kännedom om hur produkterna i resp. land har producerats, om ursprungsmärkningen kompletteras med övriga upplysningar. Då har konsumenten chans att välja.

Det är i dagens läge svårt att komma längre än att först och främst förbjuda sådana rests substanser av ämnen i importerade varor som inte är tillåtna i svenska produkter och dessutom gå in för en märkning av produkterna. Skulle man gå längre finns uppenbara risker att vi får uppleva handelspolitiska negativa konsekvenser. Vi vet att det kan leda till ytterligare problem för Sverige, inte minst på det livsmedelspolitiska området.

Vi moderater har också den uppfattningen att i samband med den internationaliseringsprocess som nu pågår skall andra krav tas upp och föras fram i de överläggningar som kommer att ske. Här gäller det att Sverige är aktivt. Vi har här, herr talman, fått gehör för de synpunkter som vi moderater i flera år fört fram på detta område. Vi ställer alltså upp för propositionen i dessa sammanhang. Vi kommer dock att noga följa utvecklingen framöver.

Grunden för en god livsmedelshandling måste vara goda kunskaper, både hos dem som yrkesmässigt handlar livsmedel och hos allmänheten. Det är därför beklagligt att kunskaperna om hur livsmedel skall handhas har försämrats under den senaste tioårsperioden. Det kan bero på att det i den hemkunskapsundervisning som tidigare var så god och intensiv i dag ägnas allt mindre tid åt att lära eleverna att bedöma råvaror och hur dessa skall behandlas och förvaras. De s.k. lanthushållsskolorna har till stor del lagts ned, och de terminskurser som tidigare funnits vid dessa har nästan helt försvunnit. Den värdefulla utbildning som dessa skolor ger borde meriteras till vidareutbildning inom olika områden.

När undervisning av praktiskt allmänbildande karaktär finns inom skolsystemet är det viktigt att frågor om beredning av livsmedel och deras hantering ges utrymme. Konsumenter utan tillräckliga kunskaper känner sig ofta otillfredsställda med livsmedelskvaliteten, det framkommer i den offentliga debatten. Konsumenterna blir i hög grad beroende av den kvalitetskontroll som tillverkare, försäljare och inte minst statsmakterna ombesörjer. Det sker nu en skärpning av denna kontroll, vilket är positivt. Den inriktning som nu antas leder framåt.

I detta betänkande tas även upp resonemanget om giftfria livsmedel och vad giftfria livsmedel egentligen är. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på den missuppfattning och felaktiga information som vidlåder begreppet giftfria livsmedel. Enligt utskottets mening är begreppet så oklart att det knappast kan gagna en vederhäftig konsumentupplysning. Bekämpningsmedel och andra främmande ämnen används av olika skäl i delar av livsmedelsprocessen. I livsmedlen förekommer emellertid också ämnen som härrör från sådana verksamheter utanför livsmedelsprocessen som negativt påverkar miljön, liksom naturliga men icke desto mindre skadliga ämnen såsom t.ex. solanin i potatis. Avgörande för bedömningen av livsmedlets tjänlighet måste i samtliga fall givetvis vara ämnenas eventuella förekomst och skadeverkan i den slutliga produkten. För detta fastställs gränsvärden, som måste sättas med största restriktivitet. I de fall där det visar sig omöjligt eller förenat med stora svårigheter att fastställa gränsvärden måste man se över förhållandena.

I betänkandet behandlas också bestrålning av livsmedel. En ny teknisk metod för att hållbarhetsbehandla livsmedel är bestrålning, som förekommer på vissa håll i vår värld. Denna bestrålning är i sig inte hälsoskadlig. Den avger inte heller skadlig radioaktiv strålning.

Enligt vår mening finns det normalt inte anledning att förbjuda en metod på grund av att det finns människor som i första hand av känslomässiga skäl är negativa till metoden.

Det finns emellertid andra skäl för att bestrålning av vissa livsmedel inte bör accepteras. Bestrålning kan innebära att bakterieutvecklingen hämmas, vilket leder till att ur bakteriologisk synpunkt otjänliga produkter efter sådan behandling i vissa fall kan förbättras och anses tjänliga. Produkten kan då givetvis inte anses vara färsk. Konsumenternas normala metoder för att avgöra om en produkt är färsk och vilken kvalitet produkten håller fungerar inte. Därför bör bestrålning av färskvaror inte förekomma. Vi har därför biträtt den föreslagna förändringen av 11 §.

Regeringen aviserar emellertid också att den avser att i förordning totalförbjuda all bestrålning av livsmedel. Livsmedelsverket bör dock trots allt få möjlighet att ge dispens från ett sådant förbud i de fall där alternativet framstår som klart sämre. Ett exempel är kryddor. Vissa sorters kryddor behandlas i dag med giftiga gaser för att förhindra mögelangrepp. Det kan inte uteslutas att det ur hälsosynpunkt vore bättre om dessa kryddor i stället bestrålades. Vi moderater menar att livsmedelsverket måste ha den kompetens och de möjligheter som krävs för att göra denna typ av avvägningar. Vi har i en reservation velat ge regeringen dessa synpunkter till känna.

I den praktiska verkligheten har det inträffat olyckor – människor har blivit svårt sjuka, och även dödsfall har inträffat på grund av mögelbildning i kryddor. Om alternativet då är att man använder mycket giftiga kemikalier för att söka undvika mögelbildning, anser vi att den möjlighet som redan i dag finns ute i världen kan utnyttjas.

Herr talman! När det gäller avgiftssystemet föreslås förändringar i livsmedelslagen som bl.a. innebär att lagen om köttbesiktning kommer att avskaffas, vilket medför att riksdagen till regeringen helt överlämnar utformningen av de bestämmelser på detta område som kommer att styra livsmedelshandlingen. Vi kan med anledning av behovet av detaljerade regler på en lång rad områden acceptera att myndigheter utfärdar sådana bestämmelser. Vi utgår från att bestämmelserna utformas utifrån såväl den enskilda konsumentens behov av skydd som utifrån livsmedelshandlingens förutsättningar.

Regeringens förslag innebär emellertid också att regeringen skulle få fria händer att själv besluta om utformningen av avgiftssystemet. Den offentliga kontrollen av livsmedel bör huvudsakligen bekostas genom avgifter från berörda företag. Avgiftssystemet bör utformas så att det tar hänsyn till de reella tillsynskostnaderna. Regeringen har i propositionen antytt att så skall vara fallet.

Enligt vår mening bör man sträva efter att avgifterna så väl som möjligt speglar tillsynsverksamhetens kostnader. Det innebär t.ex. att företag med väl utbyggd egenkontroll kan få lägre kostnader.

Enligt regeringens förslag skall livsmedelsverket med hjälp av rikskontrollverket utforma ett nytt avgiftssystem. Detta skulle träda i kraft vid årsskiftet. Riksdagen skulle enligt regeringens förslag inte få möjlighet att ta ställning till det nya avgiftssystemet. Detta ansåg vi moderater vara oacceptabelt, och vi ville därför att riksdagen skulle få möjlighet att åter ta ställning till de konkreta principerna för hur avgiftssystemet skall vara utformat framöver. Vi har nu fått gehör för denna uppfattning genom skrivningen i betänkandet.

Herr talman! Vi moderater har fogat reservation 10 om läckaget av växtskyddsmedel till betänkandet. Vi vet att man på olika håll i vårt land har kommit fram till att det har förekommit läckage. Men i de flesta fall har det konstaterats att det har berott på visst slarv. Och i dessa fall har orsakerna alltså kunnat klarläggas. Det kan emellertid aldrig accepteras att växtskyddsmedel hamnar i grundvattnet eller i brunnar och skadar det vatten som skall konsumeras. Vi moderater har i vår reservation 10 tagit upp dessa problem. Vi anser att vikten av det personliga ansvarstagandet skall betonas när det

gäller användningen av växtskyddsmedel. Vi menar att läckage som sker på grund av oförsiktig användning är helt oacceptabelt. Vi anser också att samhället måste bidra till att kunskapen breddas på detta område, vilket vi har velat ge regeringen till känna i reservation 10.

I övrigt har jag berört reservationen om dispens när det gäller bestrålning av livsmedel. Vi ställer upp för bestrålningsförbud, men vi vill ha en viss dispensmöjlighet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 10 och 56 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 2 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Vi behandlar i dag dels ett förslag om ändringar i livsmedelslagen, dels ett antal motioner i anslutning till propositionen om livsmedelskontroll. I betänkandet behandlas dessutom ett mycket stort antal motioner från den allmänna motionstiden 1988 och 1989. Det är alltså många frågeställningar med mängder av yrkanden som nu har fått komprimeras i detta betänkande. Motionerna har resulterat i inte mindre än 58 reservationer och ett antal särskilda yttranden. Några av reservationerna är från folkpartiet.

Från folkpartiets sida har vi i detta sammanhang koncentrerat oss på att försöka bedöma de länge efterlysta skärpningar i livsmedelslagen som nu föreslås. Vi kan från vår sida konstatera att lagförslagen i stor utsträckning uppfyller krav som vi under många år har drivit här i riksdagen.

Det är bra att det i propositionen, och kanske ännu mera kategoriskt i betänkandet, slås fast att samma krav skall ställas på innehållet i livsmedel som importeras som på de livsmedel som produceras i vårt land. Kontrollen på importerade produkter skall skärpas. Vi skall få ytterligare ett laboratorium osv. Det är viktigt att organisationen byggs ut, så att vi verkligen får de resurser för utökad kontroll som utlovats. Personalsituationen är för närvarande inte tillfredsställande på detta område.

En detalj i propositionen handlar om avgiftsfinansiering, där regeringen har begärt fullmakter. Denna detalj har väckt många diskussioner i jordbruksutskottet. Allmänt talas det ofta om att vi skall förenkla bidragsströmmarna mellan stat och kommun. Det förslag som nu har skisserats går i motsatt riktning. Det rör sig visserligen i det här fallet om avgifter, men det är bra att regeringen får i uppdrag av riksdagen att återkomma med förslag till hur avgiftssystemet skall utformas.

Vi har ställt oss bakom förslaget när det gäller bestrålning av livsmedel. Men jag tror att det är bra om det finns dispensmöjligheter. Vi delar de etiska synpunkterna och den rädsla som många människor känner för just bestrålning och erkänner även riskerna. Men vid hearingar och i andra sammanhang har det visats att bestrålning i vissa fall kan vara en framkomlig väg. Därför tror jag att det är bra om jordbruksministern och regeringen i framtiden noga överväger frågorna. För vissa kryddor kan det vara värdefullt med bestrålning. Det kan också finnas allergiker som har behov av mat som är bestrålad. Försiktighet är naturligtvis att tillråda, men det gäller att behandla frågorna seriöst, och jag hoppas att så sker.

I betänkandet tas utbildningsfrågorna upp mycket marginellt. Det är

rimligt, eftersom utbildningsfrågorna hör till utbildningsdepartementets arbetsområde. Men det sägs att ämnet livsmedelsteknik skall få ökat utrymme. Jag vill utöver vad som står i betänkandet hänvisa till en interpellationsdebatt som jag hade med miljöministern om personalsituationen på miljöområdet. De personalgrupper som berörs i det här betänkandet ligger nära den kategorin. För att man skall kunna uppfylla lagförslagets intentioner behövs kompetent personal. Utbildningssituationen är inte tillfredsställande. Det råder stor brist på kompetenta inspektörer. Man behöver bara studera tidningen *Kommun-Aktuellt* för att få klart för sig att kommunerna med ljus och lykta söker personal.

Kommunernas ökade ansvar på miljöskyddsområdet, naturvårdsenheternas ökade behov och inte minst företagens behov av personal har skapat en stor bristsituation. För att kommunerna skall klara miljöskyddet behöver man ibland omskola personal och inspektörer som nu sysslar med livsmedelsteknik till att syssla med miljöskydd. Det visar att bristsituationen är stor. Det räcker inte med att vidga ämnet livsmedelsteknik. Det behövs krafttag, och det finns anledning för riksdagen att återkomma till dessa frågor.

Eftersom jordbruksministern är närvarande i kammaren vill jag i all vänlighet fråga om inte jordbruksministern anser att det är en gemensam uppgift för miljöministern och jordbruksministern att ta dessa frågor på allvar och agera så att vi får en fungerande personalsituation. Det räcker inte med utbildningen i Umeå och en liknande utbildning i Kalmar. Det behövs också fortbildning av personer med annan basutbildning för att man skall kunna besätta de befattningar som blir vakanta.

Jag vill yrka bifall till de reservationer där ledamöter som representerar folkpartiet finns med. De reservationerna är inte så många.

Vi anser att det behövs ett särskilt institut för folkhälsan. I dag är det tre myndigheter som har ansvaret, nämligen livsmedelsverket, socialstyrelsen och konsumentverket. För att den här viktiga verksamheten skall få full effekt behöver den samordnas och intensifieras.

Folkpartiet vill ha fristående miljörevisorer. Det bör finnas möjligheter att utveckla ett system i livsmedelshanteringen på samma sätt som vi vill ha på miljöområdet. Genom revisorer skulle hälsoskyddsaspekterna inpräntas bättre hos företagens intressenter. Det är beklagligt att vi endast fått stöd från miljöpartiet för våra synpunkter i denna fråga.

Herr talman! Jag skall slutligen beröra vattenfrågorna. Dricksvattnet och vattenfrågorna över huvud taget kan komma att utvecklas till en av de stora miljöfrågorna på 90-talet. Representanterna för folkpartiet, centern, vpk och miljöpartiet har tagit upp vattenfrågorna och anfört reservationer med skilda motiveringar. Utskottets majoritet hänvisar till de begränsade insatser som pågår, forskning och försöksverksamhet. Samtidigt påpekas att vattenverken många gånger är ålderdomliga, bristfälligt underhållna samt att resurserna för personal och utbildning är otillräckliga.

Enormt stort kapital är nedlagt i våra vattenanläggningar. Den förnyelse som måste komma blir mycket kapitalintensiv. Men detta kan inte hindra att vi står inför en utmaning om vi i framtiden skall få behålla vatten av god och användbar kvalitet. Till detta kommer försurningens effekter för sjöar och vattendrag. Det behövs en strategi för framtiden. Utskottets majoritet tar

enligt min uppfattning alltför lätt på den här frågan. Skall det bli så, Grethe Lundblad, att vi tar itu med vattenproblemen först när situationen är akut? Det behövs framförhållning och strategi. Denna strategi saknar vi från folkpartiet i detta betänkande.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till de reservationer där folkpartiet finns med och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 3 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Mat, eller livsmedel, som väl är den term som vi oftast använder i dessa sammanhang, är något väldigt viktigt för oss och är en av grundförutsättningarna för att vi skall kunna leva. Vi borde kanske inte behöva påpeka detta, men ibland verkar det som att vi har glömt bort det. Samtidigt ökar intresset för vad vi äter. Människor ifrågasätter alltmer och har synpunkter på de livsmedel som vi köper i affärerna – de skall vara av bra kvalitet. Men på samma gång har kunskaperna om mat och hur man hanterar mat minskat.

Vi i centerpartiet har i många sammanhang framhållit behovet av mera utbildning för alla människor. Men vi har inte fått önskat stöd.

Ingvar Eriksson nämnde lantushållsskolornas viktiga roll. Jag skulle vilja rekommendera Ingvar Eriksson att resonera med moderata landstingsledamöter runt om i vårt land om dessa saker. När vi slåss för lantushållsskolorna ute i länen har vi inte alltid moderaterna med oss. Vi har ofta fått dra det kortaste strået. Övriga partier har nämligen velat lägga ned dessa viktiga skolor. Verkligheten överensstämmer inte alltid med det som vi här talar om.

Vi förväntade oss mycket av propositionen i detta sammanhang. Många motioner har under åren avslagits här i riksdagen just med hänvisning till att förslag skulle läggas fram. Jag kan inte riktigt hålla med föregående talare om att alla de krav som rimligen kan ställas på lagstiftningen i detta avseende uppfylls. Vi i centerpartiet har andra synpunkter.

Här ställer alltså moderater och folkpartister i stort sett upp på de synpunkter som den socialdemokratiska regeringen har fört fram. Men i själva verket är det inte särskilt mycket större resurser som föreslås. Organisationen ändras. Kontrollverksamheten förbättras och utökas en aning. Men vid den utfrågning som ägde rum i jordbruksutskottet sade livsmedelsverkets generaldirektör Arne Kardell att vi inte skall förvänta oss en revolution i detta sammanhang. Redan små resurser utökas bara med 10 %. Och ändå gäller det en marknad som representerar ett värde av ungefär 130 miljarder. En sådan här åtgärd kan alltså inte få särskilt stor effekt. Jag tror att denna bedömning är ganska riktig.

När det gäller principerna i detta sammanhang har heller inte särskilt mycket ändrats. Det är fråga om nyanser. Det skall bli mera provtagning för att man skall kunna kontrollera importen. Men den grundläggande förutsättningen är att det skall vara samma värdering och samma krav när det gäller både importen och det som produceras i Sverige. Dessa krav uppfylls dock inte. Man går nämligen inte tillräckligt långt. Dessutom är det omöjligt att kontrollera allt.

Vidare står det ingenting i propositionen om vattnet. Det är väl, jordbruksministern, ganska generande att man i detta sammanhang har

glömt bort vårt viktigaste livsmedel, vattnet. Vi har berört detta i motioner och kräver åtgärder på detta område.

Vad är det då som är viktigt när vi skall fastställa vad som är bra kvalitet? Ja, naturligtvis skall livsmedlen vara sammansatta på ett sådant sätt att de är nyttiga för oss. Men då kan vi inte ta fasta på ett enskilt livsmedel. Det är ju hela vår livsföring som avgör om vi skall må bra eller dåligt. Det handlar om att kombinera maten på rätt sätt. Det behövs, som sagt, utbildning och information. Men självfallet måste de enskilda livsmedlen vara sådana att de kan inordnas i en lämplig diet.

Dessutom vill vi att livsmedlen skall vara fria från gifter av olika slag. Men det är kanske en utopi i dagens samhälle, eftersom luften i stor utsträckning bidrar till försämringar. Odlaren kan således inte påverka i det avseendet. Även på den punkten behövs det åtgärder. Men vi måste också se till att maten inte tillförs gifter direkt vid produktionen eller senare genom olika tillsatser. Tillsatserna är ett bekymmer i sig. Ofta används ju inte tillsatser för att förbättra maten, utan för att göra maten mera hållbar när den skall transporteras långa sträckor. Tillsatserna är således inte till gagn vare sig för maten eller för konsumenten/producenten. Det här resonemanget kan vara en utgångspunkt för diskussionen.

Sedan vill jag kommentera en annan sak som nämns i betänkandet. Det har kanske inte så mycket med livsmedlens kvalitet att göra. Det står i betänkandet att man när det gäller livsmedelspolitiken från 1985 som en grundläggande värdering har att vi skall vara rädda om och hushålla med den naturresurs som marken utgör. Ja, det är faktiskt vad vi centerpartister i olika sammanhang slåss för. Men socialdemokraterna för en helt annan jordbrukspolitik. Socialdemokraterna vill nämligen snarare radera denna resurs – den har inte så stort värde för framtiden. Men det här uttalandet har kanske närmast karaktären av en bisats i sammanhanget.

För att kunna erbjuda livsmedel av god kvalitet krävs det ett fungerande kontrollsystem. Här föreslås vissa förändringar. Kommunerna skall få en viktigare roll, och det tror jag skulle vara väldigt bra. Vi i centerpartiet har uttryckt samma uppfattning. Dessutom har vi sagt att det vore rimligt att kommunerna fick ta över ännu mera av kontrollen – i den mån kommunerna vill göra det och har erforderliga resurser. Vårt förslag går alltså i den riktningen.

När det gäller avgifterna föreslår regeringen en grundavgift för företagen. Det kan vara ett bra system. I vissa motioner sägs det att det vore rimligt att de som har att avlägga en avgift också får någonting för pengarna – t.ex. en grundläggande hjälp i utvecklingen av kontrollen eller för att få fram livsmedel av god kvalitet. Även jag tror att det är riktigt att ha ett sådant system. Dessutom har regeringen föreslagit att kommunerna skall betala in pengar till livsmedelsverket för att på det sättet bidra till att täcka verkets kostnader. Men det tycker vi är fel.

Vi i utskottet har enats om att hemställa hos regeringen om ett förslag som vi får möjlighet att framföra synpunkter på. Förslagen i de motioner som handlar om dessa följer med i det sammanhanget. Regeringen har möjlighet – för att inte säga skyldighet – att ta hänsyn till dessa olika synpunkter vid utformningen av det nya avgiftssystemet.

En delfråga i detta sammanhang gäller bestrålningen av maten. Det är viktigt, som det har sagts här och som man också säger i propositionen, att det inte bara är fråga om skadeverkningar utan att det också är fråga om konsumentens krav. Vi kan dock inte bortse från att bestrålningen kan ha en skadlig inverkan. I varje fall betyder bestrålningen att matens innehåll förändras.

Utskottets skrivning har förstärkts på denna punkt. Propositionen var ju litet vag när det gäller kontrollen av importerade livsmedel. Utskottet slår fast att samma regler skall gälla för både import och inhemska livsmedel. Det skall inte få förekomma någon bestrålning av livsmedel vare sig när det gäller livsmedel som produceras i Sverige eller när det gäller importerade livsmedel.

Moderaterna avvaktar här något och menar att dispenser borde kunna beviljas. Jag och övriga i centerpartiet har uppfattningen att det inte skall förekomma några dispenser. Sådana behövs inte. Det går att klara sig utan kryddor som innehåller kemikalier.

Samma regler och samma synsätt borde gälla för importen av livsmedel över huvud taget. Ute i världen används en hel del tillsatser och hjälpmedel som inte tillåts i Sverige. Jag tycker att det är både fejt och inkonsekvent av socialdemokraterna, moderaterna och folkpartisterna att inte instämma i de krav som jag här har nämnt. Det är inte tillräckligt att bara säga att det skall vara en kontroll och att inga åtgärder behövs om kontrollen inte visar på några felaktigheter. Det finns mycket som inte kan kontrolleras. Det handlar inte alltid om tillsatser. I stället kan det handla om andra värderingar – t.ex. etiska värderingar. Ställda krav bör alltså gälla även importen.

Det sägs i betänkandet att de synpunkter som förs fram i motionerna i första hand kanske inte är ägnade att trygga en bra mat för konsumenten. I stället är det ett sätt att åstadkomma bättre förutsättningar för den svenske producenten. Jag vill hävda att det är fråga om både-och. Vi har ett ansvar gentemot konsumenten. Men vi har naturligtvis också ett ansvar gentemot den svenske producenten. Det får vi inte sticka under stol med. Dessutom skall vi inte vara rädda för att erkänna att vi har detta ansvar.

Ute i Europa och även på andra håll används antibiotika i foder i tillväxtfrämjande syfte. Men detta är förbjudet i Sverige. Antibiotika förekommer här endast i liten utsträckning, t.ex. när det gäller broiler. I en reservation som är fogad till detta betänkande säger vi att även denna möjlighet bör tas bort. I princip kan man dock säga att antibiotika inte används i Sverige. Vi kan inte i dag genom provtagning vid gränsen kontrollera om antibiotika har använts.

Samma sak gäller hormoner. Det finns inget lagrum som förbjuder import av hormonbehandlat kött, och det tycker vi är fel. Det är också en rad andra preparat som används i andra länder men som vi inte får använda i Sverige. Det gäller djurhållning och mycket annat. Och i fråga om spannmål och grönsaker som vi importerar borde vi naturligtvis ställa samma krav som vi ställer på dessa produkter när de framställs i Sverige.

När Ingvar Eriksson talade här tidigare, lät det ungefär som om han hade samma synpunkter. Det vore ju mycket bra om det vore så, för då hade moderaterna möjlighet att rösta på vår reservation 7, som tar upp denna

fråga. I annat fall tycker jag att man är litet inkonsekvent. Man talar om att vi borde ha samma krav, men man lever inte upp till det talet.

Sedan sägs det att vi inte kan klara detta, eftersom vi får restriktioner emot oss om vi ställer upp sådana här handelshinder. Jag vill inte gå med på att det är tekniska handelshinder om vi ställer samma krav. Skulle vi ställa ökade krav på importen i förhållande till de krav vi ställer i Sverige – då kan jag gå med på att det är handelshinder, men inte annars. När vi exporterar livsmedel ut i världen, till EG, till USA och till Japan, då ställer man krav på oss. Där tar man inte emot vad som helst, utan man ställer vissa specificerade krav som vi måste tillgodose. Det står t.o.m. i propositionen att livsmedelsverket skall hjälpa till att garantera detta. Vi borde ställa samma krav på de importländer som vi handlar med.

Frågan till de övriga partierna blir: Är det acceptabelt att vi förgiftar svenska folket med olika preparat bara för att vi skall få sälja andra produkter i stället? Är det så vi skall se det?

Jag vill också säga litet om vattnet. Som jag sade är vattnet vårt viktigaste livsmedel – och det tas inte ens upp i propositionen. De som har ansvaret för vattenkontroll och vattenkvalitet har ganska små medel till förfogande. Man har inte fått bygga upp en forskningsapparat som är tillräcklig för att man skall klara den utveckling som vi behöver. Det sägs i skrivelser från Kungl. Vetenskapsakademien att vi i Sverige kommer på efterkälken i förhållande till andra länder. Det borde inte vara rimligt, vi borde gå i bräsch. Vi har förutsättningar för att ha bra vatten – och har det naturligtvis fortfarande. Men den pågående markförsurningen och påverkan på vattnet av metaller och annat innebär ett bekymmer som definitivt är aktuellt. Vi har läckage från tippar och annat. Här måste ske en utveckling för att vi skall få bättre vatten. Vi har föreslagit en parlamentarisk utredning, som skall dra upp riktlinjerna för hur vattenförsörjningen skall fungera.

Vi måste ju klorera vattnet i de allra flesta tätorter. I en reservation har vi framhållit att det inte är säkert att detta är så särskilt bra. Jag tror att det skulle vara mycket värdefullt om vi kunde komma ifrån kloreringen av dricksvattnet, men vi måste ju ha den i dag av hygieniska skäl. Här måste utvecklas nya metoder. Då är det rimligt att det satsas mer resurser på forskning.

Ett annat problem är alla de ledningsnät som vi har och som får en allt sämre kvalitet. Det hjälper inte hur bra vatten vi har, om vi släpper in det i dåliga ledningar. Det har skrivits någonstans att med nuvarande ombyggnadstakt skulle det ta 400 år innan vi har bytt ut detta ledningssystem. Då kan ju alla föreställa sig hur det kommer att se ut. Det kommer inte att finnas några ledningar att leda vatten i på slutet; då får man väl bära det i spänner eller på annat sätt. Ja, det är väl att överdriva, för det kommer antagligen att hända någonting. Men utvecklingen går nu alltså för långsamt.

Avslutningsvis: Maten är, som jag sade, mycket viktig för oss. Den är grundläggande för att vi skall kunna ha ett bra liv. Maten är en viktig del av vår livskvalitet. Vi skall kunna känna oss säkra på att den mat vi äter är nyttig. Därför behöver vi en bra livsmedelskontroll, och därför är det viktigt att våra reservationer i detta betänkande får ett så brett stöd i riksdagen som möjligt.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till våra reservationer.

Anf. 4 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Lennart Brunander säger att vi och folkpartiet och andra är fega, som inte vågar ställa upp på den reservation som han här pläderade för när det gäller kraven på importkontrollen. Han påstod t.o.m. att vi talade för att förgifta svenska folket med preparat som finns i importen, för att få sälja andra produkter.

Herr talman! Det var en mycket obehaglig beskyllning, och jag måste be Lennart Brunander ta tillbaka den. Det är långt ifrån på det sättet. Självfallet vill vi inte medverka till att förgifta några människor med livsmedel.

Men en sak är alldeles uppenbar: Vad jag har sagt hittills är att vi är mycket beroende av att i framtiden kunna exportera till omvärlden, inte minst livsmedel. Det pågår ju GATT-förhandlingar, och det pågår en internationalisering. Det är därvid mycket viktigt att vi från Sveriges sida arbetar för att få konkurrera på lika villkor, arbetar för att harmonisera bestämmelser. I det sammanhanget skall vi från svensk sida framföra kravet på att man skall gå så långt som det över huvud taget är möjligt för att minska användningen av behandling som kan vara negativ för livsmedel, inte minst behandling med kemikalier.

Men vi kan ju aldrig gå så långt, Lennart Brunander, att vi slår undan benen för vår egen verksamhet. Det är ju vad Lennart Brunander, ibland tillsammans med partikollegor, har medverkat till genom den förbudshysteri som faktiskt i vissa sammanhang har förekommit i Sverige. Det är det som skapar så stora svårigheter för de svenska producenterna.

Jag vill bara rekommendera Lennart Brunander att vara något försiktigare när han deltar i den här debatten.

Anf. 5 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att ni är litet fega när ni inte vågar stå för den uppfattning som vi så ofta, från alla partier, deklarerar i det här sammanhanget – att vi skall ha samma regler. När det kommer till kritan står man alltså inte för detta, mot bakgrund av att man, som jag sade, är rädd för att det skall hända någonting när det gäller vad vi själva exporterar.

Sedan gömmer man sig bakom GATT. Det spelar snart sagt ingen roll vad vi diskuterar, det är ändå GATT som skall styra. Jag tror att vi skall behålla något av vår egen integritet, av våra egna möjligheter att bestämma.

Det som sades om att förgifta var en fråga till Ingvar Eriksson och övriga, om man är beredd att göra det för att få exportera. Nu sade Ingvar Eriksson att det vill ni givetvis inte. Det är jättebra om ni inte vill det. Då är det bara att vara konsekvent och leva upp till detta.

Anf. 6 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Jag pläderade i mitt anförande för de skärpta kraven när det gäller importkontrollen, och jag sade att vi nu genom föreliggande proposition och betänkande har fått gehör för kravet att det över huvud taget inte i importen skall få förekomma rests substanser av giftiga ämnen som är förbjudna för användning i Sverige. Detta, tillsammans med att vi sedan får gehör för kravet på märkning av de importerade produkterna, innebär att vi förhoppningsvis skapar möjligheter för de svenska konsumenterna att själva

avgöra vad de vågar konsumera. Vi skapar också möjligheter att komma så långt som det i dagens läge är möjligt att komma.

Man kan ha önskemål och förhoppningar, man kan leva i visionernas värld, Lennart Brunander. Men vi moderater är realistiska, och därför har vi konstaterat att vi i dagens läge inte kan komma längre. Men jag har dessutom understrukit att vi från svensk sida med kraft skall arbeta för att komma längre.

Anf. 7 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Ingvar Eriksson vet lika bra som jag och alla andra att vi i Sverige bl.a. förbjuder import av hormontillsatser, antibiotika i tillväxtfrämjande syfte, sköldkörtelhormoner, tungmetaller osv. Men det är svårt att vid våra gränser kontrollera att sådana ämnen inte införs i landet.

Resonemanget om att ställa samma krav på importerade livsmedel som på inhemska blir ihåligt, om kontrollen begränsas till provtagning. Vi skall ställa samma krav som andra länder ställer på oss. När vi skall sälja kött och fläsk till EG kommer man hit och kontrollerar att våra slakterier uppfyller de krav som man ställer. Om de inte gör det får vi inte sälja ett enda kilo. Jag kan inte finna någon anledning till att vi skall agera annorlunda.

Ingvar Eriksson sade att man slår undan benen för det svenska jordbruket. Ja, det gör man, om man inte ställer samma krav på de jordbruksprodukter som importeraras. Det är vad vi hela tiden har krävt.

Ingvar Eriksson är mycket nöjd med föreliggande proposition. Det kan i dessa dagar finnas anledning att påpeka att moderater och socialdemokrater är mycket sams.

Andre vice talmannen anmälde att Ingvar Eriksson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 8 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Herr talman! Vi behandlar nu jordbruksutskottets betänkande 14 om livsmedelskontroll. Till detta betänkande är 58 reservationer fogade, av vilka vpk har undertecknat 28. Jag inleder med att yrka bifall till samtliga reservationer som vpk har undertecknat.

Det kan tyckas som om det stora antalet reservationer skulle spegla en stor oenighet om livsmedelskontrollen. Men jag tror att det som mest kännetecknar betänkandet är enigheten bland samtliga partier om behovet av en förbättrad livsmedelskontroll. Inte ens de mest förhårdade marknadsentusiasterna har något att invända mot en stark samhällelig kontroll på detta område. Alla inser att en marknad som i hög grad styrs av prisbildningen inte klarar av kvalitetsaspekterna. Att det är så har framgått med all önskvärd tydlighet den senaste tiden. Det har gällt såväl de hygieniska förhållandena inom restaurang och handel som redligheten vad gäller datummärkning av livsmedel.

Det är vidare uppenbart att den kontroll som samhället nu utövar är otillräcklig, i vissa fall t.o.m. så gott som obefintlig. En stor del av livsmedelskontrollen vilar på kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar. På dessa förvaltningar läggs nu också en allt större börda av andra

högt prioriterade uppgifter. Det har gjort att man på en del håll inte ägnar sig åt livsmedelskontroll i tillräcklig omfattning. Det mest slående exemplet har väl varit Pajala kommun, som t.o.m. öppet deklarerade att man inte tänkte fullgöra denna skyldighet, eftersom man helt enkelt inte hade resurser. Det föranledde i sin tur ingripanden från JO.

Enligt uppgifter som framkom vid den offentliga utfrågning som utskottet anordnade i samband med behandlingen av detta betänkande är det ett hundratal kommuner som bara har en enda miljö- och hälsoskyddsinspektör anställd. Det är helt uppenbart att detta är mycket otillfredsställande och helt otillräckligt. Det behövs dels ändrade prioriteringar i kommunerna, och det är något som redan har börjat ske i takt med att frågor kring t.ex. miljö men även livsmedel blir allt viktigare. Dels behövs det också kraftigt ökade resurser till kommunerna. Det går inte att särskilja den här frågan från den allmänna frågan om ökade resurser till den gemensamma sektorn. Jag vill i sammanhanget beröra vår reservation, nr 52, som handlar om skolornas roll vad gäller livsmedel och livsmedelskvalitet.

Det sägs att det är viktigt med ökade kunskaper om livsmedel och att skolan kan spela en viktig roll i det sammanhanget. Vi instämmer gärna i detta, men vi tycker att det måste finnas en överensstämmelse mellan den teori som skolorna lär ut och den praktik som de själva utövar genom skolmåltiderna. Det är dålig pedagogik att i teorin lära ut vikten av att mat tillagas noggrant samt att råvaror används i stället för halvfabrikat och äts under lugna förhållanden, när skolmåltiderna i praktiken visar eleverna att maten framför allt skall vara billig, att den mycket väl kan transporteras långt och hållas varm mycket länge och att den skall ätas snabbt i en stressad miljö.

Den här frågan handlar i mycket hög grad om resurser. Kommunerna behöver ökade resurser för att kunna ge barnen bättre mat i skolorna.

Herr talman! Det finns naturligtvis många anledningar till att behovet av livsmedelskontroll har ökat. Vi har utvecklat ett samhälle som bär på vissa systemfel. Storskaligheten i livsmedelsproduktionen leder till en del negativa effekter. Långa transporter och lagringstider leder till ett ökat behov av tillsatser och till att maten är mindre färsk och fräsch. Ibland får den kanske också sämre näringsinnehåll. Det behövs också ökad kontroll för att se till att gränsvärden inte överskrids.

Storskaligheten ökar också anonymiteten i hela hanteringen. I en småskalig produktion uppstår kontakter lättare mellan producenter och konsumenter. Denna kontakt kan också ersätta en del av de kontrollfunktioner som annars måste utövas av myndigheter.

Till vår samhällsutveckling hör att många människor äter allt fler av sina måltider i någon form av storkök. Det kan vara skolmatsalen eller personalmatsalen och det kan vara en restaurang.

Konsumentens kontroll över såväl råvaror som tillagningsmetoder och hygien i dessa sammanhang är obefintlig. Inte många går ut i köket och tittar efter. Det är för övrigt inte heller tillåtet. Här är därför samhällets kontroll av allra största vikt.

En mycket stor del av livsmedelsburna sjukdomar orsakas också just av hanteringen i storkök. Vi har därför i några reservationer tagit upp dessa problem och velat peka på vikten av att en större del av livsmedelskontrollen

riktas in mot olika typer av storkök, både de privata och de i samhällets regi.

Vi har också velat peka på behovet av ökad offentlighet. Man kan ju säga att livsmedelskontrollen på restauranger och storkök på sätt och vis är en betygsättning av hur man på företaget eller restaurangen uppfyller kraven på god livsmedelshantering. Vi tycker att denna betygsättning skall finnas tillgänglig för kunderna i handeln eller för kunderna på restaurangerna. Precis som vi människor betygsätts i många sammanhang och sedan får finna oss i att bära med oss dessa betyg genom livet samt redovisa dem i olika sammanhang, är det ett befogat konsumentkrav att få den här typen av redovisning från de storkök man nödgas använda sig av. Tyvärr har vi inte fått utskottet med oss på den synpunkten.

Det finns också positiva anledningar till att livsmedelskontrollen ökar. Det beror till en del på att vi numera har fått ökade kunskaper om livsmedlen, om deras näringsinnehåll och hur detta påverkas av olika hanteringar. Det beror också på den ökade standarden i vårt samhälle. Den gör det möjligt för oss att ställa höga krav på vår livsmedelsproduktion.

Herr talman! En så gott som stående fråga på dagordningen vid våra debatter här i kammaren som rör jordbruk eller livsmedel är frågan om importkontrollen, så också i dag. Vi befinner oss i en tid av ökad internationell handel med livsmedel. I vårt land ställer vi höga krav på våra livsmedel. Som redan har sagts i debatten kan det gälla metoder, hormontillsatser och antibiotika. Det gäller också etiska krav på djurhållningen. Vidare gäller det bestrålning av livsmedel, en fråga som jag skall återkomma till.

Det är ett oeftergivligt konsumentkrav att vi ställer samma krav på våra importerade livsmedel som vi ställer på de inhemska tillverkade. Detta kan inte uppnås genom kontroll vid gränsen av produkterna, en kontroll som går ut på att man mäter eventuella rests substanser. Mycket av det som vi inte accepterar i form av tillsatser eller metoder går inte att mäta i själva produkten. Just därför måste vi också kunna säga nej till import när det finns skäl att anta att sådana metoder eller tillsatser har använts. Detta skall inte kunna betraktas som ett tekniskt handelshinder. Det är inget tekniskt handelshinder, utan egentligen ett självklart konsumentkrav.

En metod skulle kunna vara att importera genom kontrakt. Precis som man i kontrakt kan bestämma hur andra importerade varor skall vara borde man också kunna ställa krav på livsmedlen. Det kan inte vara omöjligt att genomföra ett sådant system. Ibland kan man få en känsla av att det råder en stor enighet här i kammaren om behovet av en stark importkontroll, men jag tror att man skall vara vaksam när det gäller skillnaden mellan dem som tycker att kontrollen kan vara tillräcklig om den gäller mätningen av eventuella rests substanser och oss som anser att den också måste kunna leda till att man säger nej till i Sverige otillåtna metoder.

Vi har i en reservation krävt en internationell arbetsgrupp. Tanken är just den att den skall arbeta med livsmedelskontroll som går över gränserna. Det gäller behovet av att hitta fram till gemensamma regler och krav, behovet av att finna mätmetoder som kan accepteras i olika länder. Tyvärr har vi inte heller fått något gehör för detta krav.

Kravet på hård kontroll av importerade varor är givetvis i första hand ett konsumentkrav, men det är också av stor betydelse för det svenska

jordbruket, eftersom importerade varor som framställs med metoder som vi inte tillåter blir billigare. Om varan importerats hit och säljs billigare än den inhemska produkten som vi har ställt höga krav på, kommer ju den importerade produkten att konkurrera ut den inhemska varan.

Jag nämnde tidigare det ökade behovet av större resurser till samhället. Samhället är ju inte viktigt bara ur de aspekter som jag tidigare berört i detta sammanhang. Genom sina storkök är ju samhället också en stor konsument av livsmedel och kan i hög grad genom upphandlingar som befrämjar hög kvalitet bidra till att höja kvaliteten på livsmedelsproduktionen.

Jag vill också något beröra bestrålningen av livsmedel. Här tycker jag att det är intressant att observera att de som hävdar att det med tanke på de metoder som används inte går att kontrollera importerade livsmedel ändå säger att det är möjligt just när det gäller bestrålning av livsmedel. Det beslut som vi snart skall fatta, om förbud mot livsmedel som har bestrålats, visar just att det i själva verket är möjligt att gå mycket längre med importkontrollen när det gäller metoder som vi inte accepterar. Här finns det en motsägelse, och det skulle vara intressant att få en redogörelse från de partier som å ena sidan tycker att vi kan säga nej till bestrålade livsmedel men å andra sidan tycker att vi inte kan säga nej till andra otillåtna metoder eller tillsatser som inte accepteras här i Sverige.

Vi har när det gäller bestrålningen en reservation. Enligt vår mening behövs det ett riksdagsbeslut när det gäller förbud mot bestrålning av livsmedel. Vad vi i dag skall fatta beslut om är inte förbud mot bestrålade livsmedel, utan vi ger regeringen möjlighet att, om så behövs, fatta sådana beslut. Det är en väsentlig skillnad. Vårt krav är alltså hårdare, vi vill gå längre och införa ett definitivt förbud mot bestrålade livsmedel.

När det gäller bestrålade livsmedel är det faktiskt så, att vi än i dag inte vet om bestrålning av livsmedel är skadlig. Det har faktiskt varken här eller i andra delar av världen bedrivits en så långsiktig och seriös forskning att vi i dag kan säga att bestrålning av livsmedel inte är skadlig. Tvärtom finns det faktiskt forskare som hävdar att bestrålningen är farlig, att livsmedel som har bestrålats kan bli cancerogena. Dessutom är bestrålning av livsmedel en metod som är kostsam, som är storskalig och som passar i ett livsmedelssystem som över huvud taget inte ligger i linje med vår allmänna strävan, nämligen att det skall vara en bra lokal fördelning, att det skall vara nära mellan producenter och konsumenter och att varorna skall vara färska och inte förvaras länge. Bestrålningen är en del i ett system som pekar åt helt galet håll.

Dricksvattnet har berörts tidigare i debatten, och även jag vill säga några ord i den frågan. Dricksvatten är som sagt någonting som tyvärr över huvud taget inte behandlas i betänkandet eller i den proposition som ligger till grund för betänkandet, fastän dricksvattnet är vårt viktigaste livsmedel. Vi anser att kontrollen av dricksvattnet måste förstärkas. Också i det här fallet kommer vi tillbaka till frågan om resurser till kommunerna. Det har ju påvisats ett tydligt samband mellan Alzheimers sjukdom och aluminiumhalter i dricksvatten. Det finns också en stor oro för vad kloreringen av dricksvatten kan ge upphov till. Märkligt är att vi på andra håll i samhället strävar efter att minska kloreringen, t.ex. inom massindustrin, medan vi med berått mod klorerar

dricksvattnet, som är vårt viktigaste livsmedel. Kloreringen av dricksvattnet ger också upphov till dioxiner. Dioxinhalterna i dricksvatten har undersökts mycket litet. Det är mycket som har försummats när det gäller dricksvattnet, och det finns stor anledning till ökad vaksamhet och större kontroll, vilket vi också har begärt i en reservation. Vi har också begärt att kloreringen måste avvecklas. Det är också mycket viktigt att man ser över lokaliseringen av dricksvattentäkter och att kraven på närbelägna industrier och reningsverk skärps.

Den bioteknologiska utvecklingen går med rasande fart. Det som för några år sedan fortfarande kunde ses som den mest otroliga science fiction är i dag obehagligt nära verkligheten. En liten aspekt på detta är möjligheten att framställa syntetiska livsmedel. Man får då livsmedel som smakar och ser ut som de helt naturliga livsmedlen men som är framställda på syntetisk väg. Här har vi i en reservation krävt att livsmedelsverket, som skall stå för livsmedelskontrollen, ägnar saken mycket större uppmärksamhet. Vaksamheten måste skärpas. Givetvis är hela den bioteknologiska utvecklingen, framför allt gentekniken, någonting som behöver regleras genom lagstiftning. Men detta är frågor som vi kommer att diskutera här i kammaren i andra sammanhang.

Jag vill också något mer beröra ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter som har att utöva livsmedelskontroll. Inledningsvis sade jag att det på olika håll i landet finns brister i fråga om den lokala tillsynen. På sina håll har den kanske t.o.m. varit obefintlig. Detta är kanske en av anledningarna till att man i propositionen och i betänkandet nu säger sig vilja se att livsmedelsverket får en starkare ställning som den centrala myndighet som har att utöva livsmedelskontroll. Vi tror inte att detta är lösningen på problemet. I stället tror vi att livsmedelskontrollen i första hand bör vara lokal, och vi tror att det är den lokala myndigheten, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen, som har de bästa förutsättningarna och möjligheterna att granska livsmedelshanterande företag. När det gäller tillsynen av miljöfarliga verksamheter har vi en process som går åt det andra hållet. De centrala myndigheterna lägger ut allt mer på de lokala myndigheterna. Med denna utveckling när det gäller livsmedelskontrollen kan vi få en situation där samma företag granskas av olika myndigheter. Enligt vår mening vore det smidigare om den lokala miljö- och hälsoskyddsförvaltningen hade hela tillsynen. Däremot behöver denna förvaltning i sitt arbete stöd och hjälp av livsmedelsverket. Förvaltningen behöver ha tillgång till den expertis som måste finnas på livsmedelsverket, men det skall vara på kommunernas villkor. Därför har vi också haft synpunkter på det system till avgiftsfinansiering som föreslås. Förslaget är mycket diffust och oklart utformat, varför utskottet har begärt att regeringen skall återkomma med ett mer preciserat förslag. Det här förslaget bygger ju på att kommunerna tar ut avgifter för livsmedelskontrollen och att en del av pengarna skall tillföras livsmedelsverket. Vi tycker att det är litet märkligt att man i en tid då man diskuterar behovet av att avbyråkratisera och göra den samhällseliga verksamheten mindre krånglig föreslår ett system som är så oerhört byråkratiskt och krångligt till sin natur. Vi anser att de medel som kommunerna skall ta in genom ett avgiftssystem skall de själva kunna förfoga över. De skall t.ex.

kunna använda pengarna för att köpa tjänster av livsmedelsverket. Den verksamhet som den statliga myndigheten livsmedelsverket skall stå för skall finansieras via statsbudgeten.

Vi har också i några reservationer tagit upp behovet av en förbättrad märkning, vilket också berörs i propositionen. Vi tycker att det för konsumenten är angeläget att veta hur livsmedel har tillverkats. Innehållsdeklarationen för t.ex. potatis skall tala om vilka bekämpningsmedel som har använts och hur många besprutningar som har gjorts. Vi tycker också att det behövs regler för sådana begrepp som miljövänlighet och naturenlig. I takt med att intresset och engagemanget för miljö och natur ökar florerar i allt högre grad denna typ av begrepp som reklam för olika livsmedelsprodukter. Det måste sättas gränser och ramar för hur man får använda denna typ av begrepp.

Det framställs mycket information om livsmedel och folkhälsa. Vem av oss minns inte socialstyrelsens snusförnumstiga pekpinne om hur många brödskivor per dag vi skulle äta. Vi tror att det är viktigt att samhällsinformation ges vid rätt tillfälle och på rätt plats. Det kan t.ex. vara rimligt att affärer avstår en del av det stora utrymme som i regel finns för reklam till förmån för samhällelig information kring livsmedel, kost och folkhälsa. Tyvärr har vi inte heller för detta fått gehör i utskottet.

Det finns ytterligare reservationer, men jag avstår från att här i mitt inlägg närmare gå in på dem. Diskussionen tenderar ändå att bli mycket lång.

Anf. 9 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag vill med en gång yrka bifall till de 39 reservationer som miljöpartiet de gröna genom Åsa Domeij har ställt sig bakom.

Livsmedlens kvalitet är av avgörande betydelse för hur de tas emot av kunderna. Det moderna transportsamhället, som har prioriterat energislöseri med hjälp av billig energi, har medfört att mat numera är gammal innan den når oss konsumenter och kommer till våra matbord. För att motverka detta är det av allra största vikt att den offentliga upphandlingen hanteras på så sätt att den gynnar lokala producenter. Vid en upphandling är det inte bara priset som är det intressanta utan också kvaliteten.

Jag har som gammal upphandlare av kvalificerad maskinutrustning för stålindustrin alltid ansett att kvalitet och funktion spelar en avgörande roll. Att inte ta kvaliteten på allvar vid offentlig upphandling innebär att man på sikt ger sina kunder sämre kvalitet. Det är allmänt accepterat att äldre matvaror har en sämre kvalitet än färsk mat. Man måste därför i den offentliga upphandlingen prioritera alternativt producerade livsmedel. Dessa livsmedel har erkänt bättre kvalitet än konventionellt producerade livsmedel.

I det här sammanhanget är det viktigt att ta upp problemen kring importerade livsmedel. Inom miljöpartiet de gröna är vi av den bestämda uppfattningen att de importerade livsmedlen måste konkurrera med de svenska på lika villkor. I Sverige har vi numera alltmer skärpta krav på dem som producerar livsmedel, av såväl hälso- som miljöskäl. Att då importera livsmedel som inte har producerats på sätt som vi fordrar i Sverige innebär dels att vi äventyrar folkhälsan, dels att vi exporterar miljöförstöring. Det är

klart oetiska handlingar. Det hävdas med bestämdhet att detta skulle strida mot GATT-stadgar. Det har vi svårt att förstå när vi vet att såväl EG som USA ställer alldeles speciella krav på svenska slaktprodukter, dvs. att produkterna skall följa de normer som gäller inom EG och i USA. På samma sätt har jag under min industritid varit med om att man från köparland har ställt alldeles speciella krav på produkterna för att de skall kunna accepteras för export. Det var aldrig tal om att det stred mot någon GATT-stadga. Vi inom industrin gjorde vad köparlandet krävde, av den enkla anledningen att vi ville sälja. Dessutom var det intressant nog en merit att kunna uppfylla dessa högre produktkrav. Det var en merit som kunde användas i marknadsföringen. Det är därför utomordentligt svårt att förstå hur det kan komma sig att man, på sätt som sker, döljer sig bakom GATT när man tvingar oss att ta emot livsmedel som är producerade på sätt som vi i Sverige inte kan acceptera.

Det är vår uppfattning i miljöpartiet att det nu är dags att praktisera normal affärsed när det gäller livsmedelsprodukter. Det är fråga om att specificera produkterna och bara köpa från de leverantörer som är villiga att klara dessa specifikationer. Normalt köper man inte från den leverantör som inte klarar kraven förrän den leverantören har bevisat att den återigen klarar specifikationerna.

Vi måste normalisera livsmedelshandeln. Den skall inte vara hokus pokus för luddiga tankar. Den skall vara rättfram och korrekt. Till denna självkontroll mellan köpare och säljare fordras en övergripande nationell kontroll för att vi inte skall exportera dåliga miljöförhållanden. Kontrollen skall inte bara omfatta råvaror till livsmedel utan också färdiga livsmedel som t.ex. konserver och bröd. Det är i denna fråga märkligt att folkpartiet inte ställer upp på dessa rimliga krav. Partiet har ett namn som förpliktigar – ett parti för folket. I dessa frågor handlar man mot folkets bästa och dess hälsa. När tänker folkpartiet egentligen leva upp till sitt namn mer än som bokstavskombination i det här sammanhanget?

Sedan ett antal år klassificeras vatten som livsmedel. Det är därför av yttersta vikt att vatten omfattas av en serie av gränsvärden, så att kontrollinstanserna vet vad de har att hålla sig till. Vi vet nu också att vårt vatten förorenas av jordbruksgifter. Allt fler kommunala ledningsnät börjar nu få en standard som leder till att många kommuner kommer att riskera att få ett mindervärdigt vatten. Det är därför märkligt att majoriteten inte kan ställa sig bakom de krav på utredningar och program för bättre vattenkvalitet som har rests. På samma sätt anser vi det vara märkligt att inte acceptera bindande gränsvärden för bl.a. jordbruksgifter i dricksvatten. Hade gränsvärdena funnits hade man tvingat de kommunala reningsverken att kontrollera förekomsterna. Som det nu är dricker vi något om vars giftighet vi inget vet. Det gäller att hålla vattnet rent så att vi slipper tillföra en mängd kemikalier för att låtsas att det är rent.

Fisk har alltid ansetts vara ett fullvärdigt livsmedel med mängder av goda egenskaper, varför vi ofta uppmanas att äta just fisk. Nu är det inte så enkelt längre. Bl.a. återfinns kvicksilver i fisk, och det finns rekommendationer för havande kvinnor att begränsa sin konsumtion av vissa fiskar. Problemet är att vi i Sverige inte följer WHO:s normer för kvicksilver i fisk. Vi accepterar i

princip dubbelt så mycket som den internationella normen. Hade den följts skulle mångdubbelt fler vattendrag vara svartlistade.

På liknande sätt hanterar livsmedelsverket dioxinerna, bl.a. i Vätterröding. Här har mätningar visat på mycket höga halter av dioxiner. Skulle de normer som WHO har satt upp följas och skulle vi samtidigt beakta att vi dagligen får i oss dioxiner via mjölkfett, borde Vätterrödingen svartlistas. Livsmedelsverket tillåter sig en mycket vid tolkning av WHO-normen, och det medför att många människor helt i onödan belastas med dioxiner. Problemet är att vi inte har någon aning om hur olika gifter sam- och motverkar varandra. Därför måste restriktivitet alltid vara huvudprincipen. Det finns säkert ingen anledning att tumma på de internationella normerna. Om något kan de alltid skärpas.

Miljöpartiet de gröna hävdar att Vätterrödingen fortfarande bör svartlistas till dess att dioxinhalterna har kommit ner till under 5 pikogram per gram fisk. Redan de larm som har varit har skadat fisket i Vättern, och det är därför mer än rimligt att förorenarna betalar. I Vätternfallet finns det en stor känd dioxinkälla, Aspa Bruk, som borde betala fiskarna för deras förluster. Det är förvånande att utskottet inte har gått på denna linje. I andra fall har vi som princip att förorenaren skall betala. Varför icke i detta fall?

En av de centrala frågorna när det gäller livsmedel är kvalitetsbegreppet. Enligt miljöpartiets uppfattning kan detta inte bara begränsas till vad som kan mätas, vägas och registreras. Mat är så mycket mera, dvs. smak, form, färg och konsistens. Till detta kommer numera också hur en vara har producerats, dvs. det kommer in etiska aspekter på kvalitet som förr aldrig var aktuella. Dessa frågor har bearbetats inom den alternativa odlingen. Där har man också försökt ta fram andra metoder för registrering av kvalitet än de nu gängse.

Med det stigande miljömedvetandet och oron för vad som händer med oss på grund av all den giftspridning som är officiellt sanktionerad av samhället växer det nu fram krav på etiska kvalitetsbegrepp.

För att de allt medvetnare kunderna skall kunna välja de produkter som de eftertraktar är det tvunget att vi får ett system för produktmärkning som ger nödvändig information. Eftersom färskhet är en viktig egenskap är det av avgörande betydelse att få en fungerande datummärkning, som talar om hur det förhåller sig, alltså när varorna är skördade eller tillverkade.

Märkning med ursprungsland är ett annat viktigt krav som det ofta syndas mot inom dagligvaruhandeln. Ansvarsfördelningen i samhället blir tydligare om man inför krav på att producentnamnet skall uppges.

En ytterst viktig märkning är den om vilka gifter och det antal behandlingar som livsmedlen har genomgått under sin tillverkning. Med en sådan märkning skulle konsumenten få en klart ökad valfrihet och möjlighet att styra sin konsumtion.

Det är ytterligt förvånande att utskottsmajoriteten inte har kunnat ställa sig bakom ett så blygsamt krav. Det är inget annat än ett grovt svek mot medborgarna, vilket demokratiska partier faktiskt inte borde ställa sig bakom. Vi kan bara ana att starka producentintressen tvingar fram dessa ställningstaganden till förfång för medborgarna. Det måste vara ett led i en medveten förgiftningspolitik. Om inte – varför inte acceptera att konsumenten

terna kan få denna information om gifter och hur ofta maten har behandlats?

Sopförbränning är en fortfarande aktuell metod för att bli av med sopor. I och med att sopor innehåller klor bildas dioxiner vid förbränningen. PVC-förpackningar innehåller klor och ger därför dioxiner vid sopeldning. Det är skäl nog för att PVC-förpackningarna skall tas ut ur livsmedelshanteringen. Vi förvånas än en gång över att utskottet, som faktiskt ställer sig bakom ett medvetet spridande av gifter över land och folk, inte förordar att förpackningar som innehåller PVC skall tas bort inom ett år.

Besträkning av livsmedel har diskuterats här. Vi i miljöpartiet tycker att de mycket hårda formuleringarna i betänkandet är bra, men vi vill dessutom införa ett förbud mot dispenser på detta område. Det finns alla skäl i världen att göra en klar rågång mot slappt tal om giftfrihet.

Vi talar numera inom miljörörelsen hellre om ekologiskt lantbruk och alternativt odlade produkter än om giftfri odling. Det går inte att klart definiera detta begrepp.

Egentligen är det ganska dåligt att vi måste ha en så omfattande livsmedelskontroll. Det tyder ju på att det finns en omfattande brist på redlighet hos dem som producerar livsmedel. Det borde egentligen inte alls vara på det sättet om alla människor gjorde det de borde göra, nämligen ta ansvar för sina produkter. Det är ganska skrämmande att en sådan här omfattande lagstiftning faktiskt behövs om något så vitalt som medel till liv.

Moderaterna har en märklig motion, Jo257, där de uttrycker som sin mening att handelsgödsel, gifter och tillsatser inte är negativa för livsmedels kvaliteten. Man häpnar inför ett sådant synsätt, som klart strider mot den erfarenhet som numera finns i samhället.

Ingvar Eriksson påstod också att vi har alltför många regleringar på hälso- och miljöområdena. Jag frågar mig: Vad vill då egentligen moderaterna? Vill de släppa loss en flod av gifter över det svenska folket? Vad står egentligen m för? Står det för mera miljöförstöring?

Anf. 10 LARS ERNESTAM (fp) replik:

Herr talman! När jag lyssnade till Carl Frick frågade jag mig: När kommer synpunkterna om folkpartiet?

Carl Frick lägger normalt in några av sina speciella synpunkter på folkpartiet och här kom de också, inlindade i formen av att vi inte skulle omfatta folkets synpunkter.

Vi i folkpartiet tror på människorna. Vi tror på en bra konsumentupplysning, och vi vill ha ett institut för folkhälsan. Vi tror på informationens möjligheter. Vi tror också på att människan, med den informationen, kan göra egna val.

Visst behövs det lagstiftning. Visst behövs en skärpt livsmedelslagstiftning; det ställer vi oss bakom – men Carl Fricks tal handlar om förbud, förbud, reglering och förbud. Jag vet inte hur många gånger Carl Frick använde de orden i sitt anförande.

När jag har studerat Carl Fricks vandringar i olika politiska ämnen här i riksdagen har jag funderat över om det finns något område över huvud taget där han inte vill ha förbud. Jag har hittat ett: han säger att vi riksdagsledamöter skall ha frihet att välja mellan att bära slips eller inte göra det. Jag kan i

och för sig dela hans uppfattning i den frågan; vi skall ha frihet även på det området, men människorna behöver vara fria på betydligt fler områden.

Vi kan lita på människorna. Det gör också vi i folkpartiet. Det behövs lagstiftning, men inte förbud på alla områden.

Anf. 11 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Carl Frick talade nyss om ansvar. Om människor tar mer ansvar behövs givetvis färre regleringar. Också vi i moderata samlingspartiet tror på människorna, som Lars Ernestam nyss sade för folkpartiets räkning.

När Carl Frick sedan kom med en ny beskyllning om att vi moderater skulle stå för något som han kallar för miljöförstöring, vill jag än en gång tala om för Carl Frick att vi arbetar för att lösa miljöproblemen så bra och så snabbt som det över huvud taget är möjligt.

Carl Frick diskuterade också frågan om huruvida användning av handelsgödsel och växtskyddsmedel skulle innebära en sämre kvalitet på produkterna. Carl Frick, det är inte dokumenterat att kvaliteten blir sämre. Det råder delade uppfattningar i de frågorna bland många i samhället som har kunskap om detta område i dess helhet. Jag vill ändå erinra Carl Frick om att om vi i Sverige t.ex. skulle helt förbjuda all användning av växtskyddsmedel och av handelsgödsel, då skulle vi av allt att döma få lägre kvalitet på många livsmedel. Vi skulle över huvud taget inte kunna försörja vårt eget folk.

Om vi ser denna fråga i ett globalt perspektiv inser vi att vi skulle få en livsmedelskatastrof av aldrig skådat mått om vi gick in för att förbjuda användning av växtskyddsmedel. Vi vet ju att om vi skall kunna klara av att försörja världens alla människor krävs vissa hjälpmedel. Vi skall givetvis arbeta så snabbt och så bra som möjligt för att minimera riskerna och ta bort de medel som är farliga, det är vi helt överens om. Det råder inga delade meningar om det. Vi moderater är nog mer realistiska än Carl Frick och miljöpartiet är i det sammanhanget.

Anf. 12 CARL FRICK (mp) replik:

Herr talman! Det är faktiskt på det sättet att miljöpartiet i allra högsta grad tror på människan! Faktum är ju att det finns en massa människor som inte gör det som de borde göra. Hade de gjort det så hade vi sluppit en massa kontrollverksamhet och förbud.

Min synpunkt på folkpartiet härrör från det faktum att folkpartiet inte vill att de svenska producenterna skall konkurrera på samma villkor som gäller för producenterna av importerade produkter. Eftersom vi genom provtagning vet att man sprutar flitigt utomlands kommer faktiskt mat till Sverige som inte uppfyller de krav som vi har i Sverige. Då måste jag ju fråga företrädare för folkpartiet om de tycker att det är bra. Om de tycker att det är bra skall de naturligtvis inte följa våra goda förslag. Om de tycker att det är dåligt skall de ge det svenska jordbruket och den svenska trädgårdsnäringen samma villkor som gäller för producenterna av importerade varor. På den här punkten tycker jag alltså att folkpartiet sviker sitt namn som ett parti för folket.

Beträffande de moderata anklagelserna vill jag säga att det är viktigt att vi här i Sverige gör rent hus med våra gifter. Vi har ju utomordentligt goda

odlingsförhållanden i det här landet. Vi har metoder att odla utan gifter, och dessutom är det mycket väl dokumenterat att alternativt odlade matvaror har en väsentligt bättre kvalitet. De har t.ex. en mycket bättre lagringsbeständighet än andra varor. Detta visar mängder av rapporter. Vår väg är en rimlig väg att gå. Den är realistisk. Det kan aldrig vara realistiskt att medvetet sprida gifter över mark, mat, jord och vatten. Det måste långsiktigt vara klart orealistiskt!

Anf. 13 LARS ERNESTAM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång upprepa att vi i folkpartiet ställer samma krav på innehållet i importerade livsmedel som dem som vi ställer på svenska livsmedel. Vi ställer samma krav, och det är därför som vi vill ha skärpt kontroll. Vi skall få en sådan, men jag ställer mig tveksam till att vi i dag har tillräckligt med personal för att klara detta, men det är viktigt att vi får den kontrollen.

Jag tror däremot inte, Carl Frick, att vi från Sverige kan skicka ut kontrollanter över hela världen för att kontrollera varje odlare av bananer, apelsiner, tropiska frukter eller vad det vara må, som säljer produkter till Sverige. Förekomst av olika ämnen måste kontrolleras när livsmedlen införs till Sverige. Detta är viktigt. Vid gränsen ställer vi samma krav som i Sverige.

Anf. 14 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Carl Frick talade här om att vi skulle kunna klara oss utan handeldgödsel och växtskyddsmedel i Sverige. Det är orealistiskt att hävda den uppfattningen.

Jag tror dessutom att Carl Frick inte har klart för sig hur det skulle vara att möta den bonde som i ett framtida Sverige stod inför sin odlade gröda och såg hur insekter och växtsjukdomar har angripit hans gröda. Han vet att det finns vissa hjälpmedel som på ett balanserat sätt kan hjälpa till att klara problemen, men då skulle Carl Frick ha förbjudit honom att använda sig av dessa. Den bondens gröda skulle vara helt förödd. Han skulle över huvud taget inte framöver klara av uppgiften att vara bonde.

Det är sedan en annan sak, Carl Frick, att vi moderater är för en mångfald i jordbruket, vilket jag gärna vill erinra om i detta sammanhang. Vi är också för att man skall ha möjlighet att odla alternativt. Det skall skapas förutsättningar för de människor som vill göra detta att också kunna fullfölja sin önskan. Om det finns en marknad för de produkterna skall de produceras, och de kommer att produceras. Men jag är rätt övertygad om att det ändå kommer att ske i mindre omfattning och att huvuddelen av den svenska livsmedelsförsörjningen måste tryggas med produkter som har producerats på ett konventionellt sätt. Men den produktionen skall givetvis ske med minsta möjliga användning av växtskyddsmedel och handeldgödsel.

Det är möjligheternas jordbruk vi vill slå vakt om. Jag tror att Carl Frick är inne på mycket farliga vägar när han vill stryka ett streck över all användning av sådana medel i Sverige. Det skapar sådana oerhörda problem som inte ens Carl Frick är mäktig att lösa.

Anf. 15 CARL FRICK (mp) replik:

Herr talman! Jag vill till Lars Ernestam säga att det är skillnad på att kontrollera innehållet och att faktiskt föreskriva hur en sak skall vara tillverkad.

Det normala borde vara att man gör kontraktssodlingar. Det upprättas ett kontrakt mellan den som producerar någonting och den som köper någonting. I svenskt affärsliv är det normalt på så sätt, att om man inte uppfyller kontraktets bestämmelser får man ta tillbaka produkterna, och man får inte leverera i fortsättningen. Det sker i normalt svenskt affärsliv, och det är obegripligt att normala affärsregler inte skulle kunna tillämpas inom jordbruksområdet. Man behöver då inte ha så omfattande kontroller, utan det kan ske en stickprovskontroll i Sverige. Om det då visar sig att en producent inte uppfyller bestämmelserna, får han avstå från att leverera till Sverige till dess han kan bevisa att hans uppgifter är sanna. Detta är ganska enkelt, och det borde fungera rätt bra.

Jag tycker att det Ingvar Eriksson säger är ganska intressant. Han vill använda det minsta möjliga av allt det som är farligt. Han måste alltså ha en insikt om att det finns något som är farligt i det svenska jordbruket. Det är en glädjande insikt.

Vi i miljöpartiet tror också på människornas möjligheter, men då måste människor ha kunskap om det som är farligt. Det är därför som vi vill att det skall finnas uppgifter på matvarorna om de gifter som livsmedlen behandlats med, och hur många gånger det skett. Vi får då en reell chans att välja rätt.

Om en sådan märkning kommer, är jag övertygad om att det blir en massiv övergång till ekologiskt odlade produkter. Människor vill naturligtvis inte äta sådant som behandlats med gifter – om de bara vet om det. Det vore mycket bra om moderaterna kunde gå med på att vår mat märks med uppgifter om de medel man behandlat den med. Vi skulle då få en massiv övergång till sundare produkter, och vi skulle spara miljön. Var så god, kom igen med ett svar!

Andre vice talmannen anmälde att Ingvar Eriksson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 16 GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Det är sällan som politiken påtagligt når svenskarna när de sitter kring köksbordet. Man kan undra om gårdagens debatt om Ebbe Carlsson-affären och om av somliga påstådda stora brister i regeringens arbete orsakade många diskussioner kring köksborden. Men man talar ofta i svenska hem om mat, matval och matkvalitet.

Beslut om livsmedelskvalitet och livsmedelskontroll är politiska beslut som berör hela Sveriges befolkning så gott som dagligen. Tyvärr är de frågorna sällan ett eftertraktat ämne för press och andra massmedia, utom just i de fall när man kan rikta kritik mot ett företag eller en myndighet.

Riksdagens diskussion och beslut om en bättre livsmedelskontroll är ett svar på en ofta framförd kritik från allmänhet och forskare. Medan livsmedelskontrollutredningen under flera år arbetade med frågorna kring produktion, marknadsföring och försäljning, ökade de kritiska artiklarna

och reportagen kring livsmedelshanteringen. Detta har också medfört ett ökat antal krav i riksdagen på förbättrad hantering av livsmedel. Vi behandlar därför i dag 35 motionskrav från 1988, 51 från 1989 samt 55 motionsförslag som avgivits med anledning av regeringens förslag.

Detta understryker, vilket utskottet också anför, att frågorna om livsmedelns kvalitet och kostvanornas betydelse för hälsan de senaste åren framstår som alltmer väsentliga. Samtidigt har formerna för livsmedelsproduktion och livsmedelshantering förändrats. Det reformarbete kring livsmedelskvalitet och kontroll av livsmedel som inleddes med den nya livsmedelslagen 1971 och livsmedelsverkets tillkomst, har ständigt byggts på genom olika kungörelser, vilka såväl förändrat som förenklat – men inte försämrat – de bestämmelser som ställer krav på livsmedelsindustri, distribution och handel.

Enligt jordbruksnämndens statistik uppgick konsumtionen av livsmedel år 1963 till ett värde av ca 15 miljarder kronor och år 1987 till 109 miljarder kronor. Livsmedelshandeln är en bransch som omsätter stora belopp fördelade på många små inköp hos en mängd inköpsställen. Eftersom varje del av livsmedelskedjan – från jord till bord – måste ta sin del av ansvaret för att de berättigade kraven som konsumenterna ställer på livsmedelns kvalitet, hållbarhet och smak verkligen uppfylls, är det lätt att förstå kontrollens omfång.

Samhället – genom livsmedelsverket och kommunernas hälsovårdsnämnder – har ett ansvar för den offentliga livsmedelskontrollen samt även för att ge information såväl till konsumenter som till andra berörda parter.

Såväl livsmedelsindustri som distribution, grosshandel och detaljhandel har de senaste årtiondena alltmer präglats av koncentration till färre och större enheter, vilket medfört en geografisk koncentration. Detta har inte alltid varit till fördel ur kvalitets- och kontrollsynpunkt, eftersom kvalitet och hållbarhet ofta blir lidande av långa transporter och omlastningar. De aktuella rättsfallen om felaktig datummärkning i Skåne visar detta problem i blyxtbelysning. Det gör likaså de i kommunerna inte sällan förekommande anmärkningarna mot livsmedel som är i mindre lämpligt skick vid försäljning.

Utskottet välkomnar de möjligheter till en mer lokal livsmedelsproduktion som de ändrade bestämmelserna för köttbesiktning och märkning av kött öppnar. Men vi är på andra sätt medvetna om att de mycket stora livsmedelsindustrierna samt storköken, som bereder mat för 10 000-tals personer per dag, måste vara underkastade en effektiv kontroll, byggd dels på att man har en verksam egenkontroll, dels på att livsmedelsmyndigheterna testar egenkontrollen och gör stickprov.

Utskottet gör på ett par områden särskilda markeringar utan att det speciellt berörs i hemställen. Det är viktigt att dessa uppfattningar delges riksdagens ledamöter och andra intresserade.

För det första: Det fastslås att felaktiga kostvanor är nutidens kanske största folkhälsoproblem. Därför bör en förbättrad folkhälsa, som bygger på en hög kunskapsnivå och sunda kostvanor, vara en central målsättning för livsmedelskontrollen och ett av målen för en samlad livsmedelspolitik i Sverige.

För det andra: Utskottet tar itu med den ofta vårdslösa benämningen "giftfria livsmedel". Ibland är det ofrånkomligt att det används olika för livsmedel skadliga ämnen under någon del av produktionsprocessen. Det kan ske av miljöskäl men också för att bekämpa skadeinsekter eller liknande. Det kan också i en naturlig mognads- eller produktionsprocess bildas skadliga ämnen, t.ex. solanin i potatis.

Det viktiga för konsumenten måste vara om det färdiga livsmedlet innehåller hälsofarliga ämnen eller inte.

Det pågår en ständig vakthållning för att kartlägga och analysera miljögifter samt för att göra kontrollen av tillsatser minutöst säker. Därför är det felaktig information till svenska konsumenter när man utan närmare bestämning använder uttrycket "giftfria livsmedel" eller "giftiga livsmedel". Alla svenska livsmedel som är underkastade offentlig livsmedelskontroll är giftfria livsmedel. Om hälsofarliga ämnen finns i livsmedel är det förbjudet att sälja dessa livsmedel. Man kan jämföra med förbudet mot vissa potatissorter 1987 samt mot fikonimport 1988 och mot försäljning av fisk från svartlistade sjöar. Därför, herr talman, finner jag det något olustigt när man t.o.m. inom riksdagen har en förening för giftfria livsmedel.

För det tredje: Utskottet påpekar också värdet av att alternativt odlade produkter i ökad utsträckning ingår i ett varierande utbud på livsmedel. Såväl genom detta som genom forskning, rådgivning och bättre livsmedelskontroll kan såväl dessa produkter som högkvalitativa livsmedel i övrigt medverka till en höjning av livsmedelskvaliteten och tillfredsställa konsumenternas efterfrågan. Importkontrollen – speciellt av frukt och grönsaker – har länge varit ett omtyckt frågeämne i riksdagen.

Utskottet slår fast som ett oeftergivligt konsumentkrav att samma anspråk ställs på livsmedel vid import som vid försäljning i Sverige. Därför hälsar utskottet med tillfredsställelse att importkontrollen vid gränserna skärps, att livsmedelslagen ändras för att man på grund av konsumentintresset skall kunna vidta åtgärder mot importerade livsmedel – detta bl.a. för att kunna förbjuda införsel av livsmedel vars naturliga mognadsprocess har påverkats genom bestrålning. Däremot öppnar inte lagändringen möjligheten att enbart av konkurrensskäl förbjuda import av livsmedel, framställda med vissa produktionsmetoder, om livsmedlen vid importen fyller svenska kvalitetskrav.

I debatten har man flera gånger nämnt importkontrollen. På något sätt tycker jag att det ligger en hel del av nationell självgodhet i de påståenden som görs om att mycket av det som kommer till våra gränser skulle vara behäftat med fel som inte finns i svenska livsmedel. Får jag påminna herr Brunander om att när Sverige skulle anpassa gränsvärdena för bekämpningsmedel i cerealier, alltså även i vetet, till de andra nordiska länderna och till EG, så fick Sverige lov att sänka 10 gränsvärden för att uppnå anpassning. Man fick sätta 18 nya gränsvärden, som man inte hade haft tidigare. Endast ett gränsvärde fick ökas. Sverige är alltså inte på alla områden bäst, utan det är faktiskt så att vi ingår i en internationell handel, där vi måste anpassa oss till varandra. På en hel del områden innebär det att Sverige måste skärpa sina gränsvärden. Därför är det något av desinformation när man antyder att det skulle vara så mycket sämre livsmedel i andra länder. Jag tycker att debatten

om importkontrollen ofta är en storm i ett vattenglas.

Jag kan också tala om att man gjort stickprovskontroller, bl.a. 1988 av grönsaker. Man tog då prov på både importerade och svenska grönsaker. 97 % av de svenska grönsakerna innehöll under 20 % av den tillåtna halten. Det var alltså en mycket fin kvalitet. Men det var faktiskt 88 % av de importerade grönsakerna som hade precis samma fina kvalitet. Vi skall alltså vara litet försiktiga med att utpeka importerade livsmedel som en akilleshäla för den svenska livsmedelskontrollen.

Därför tror jag faktiskt att kampen mot en mer omfattande kemikalieanvändning än vad svensk lagstiftning ibland tillåter måste föras genom förhandlingar om miljörisker och handelsvillkor. Om vi försöker samarbeta med andra länder tror jag att vi bäst når fram till en bättre livsmedelskvalitet även på importerade produkter.

Jag anser att det är mycket viktigt att de nordiska länderna nu infört i stort sett likartade gränsvärden, t.ex. för bekämpningsmedelsrester i spannmål och potatis, som ju båda är mycket viktiga livsmedel. Därför tycker jag att man i utskottet bör vara nöjd med skärpningen av importkontrollen. Jag hoppas att det fortsatta internationella samarbetet skall ge konsumenterna större säkerhet vid valet av nyttiga livsmedel.

Många har i debatten också nämnt dricksvattnet, som ju är vårt viktigaste livsmedel. Rent vatten är ett dagligt livsvillkor för oss. Det är framför allt försurningen och den ökande kemikalieanvändningen som är ett hot mot dricksvattnets kvalitet. Livsmedelsverket har emellertid utarbetat ett förslag till en ny dricksvattenkungörelse, som för närvarande är ute på remiss. Den ersätter den bestämmelse som tillkom år 1983. Så det rör sig snabbt på detta område av livsmedelskontrollen. Riksdagen har ju under flera år i rad varit behjälplig med att besluta om ökade medel till livsmedelsverkets dricksvattenavdelning. Men det var egentligen skakande att vid utskottets utfrågning höra att Kommunförbundets livsmedelsansvarige inte kände till att det fanns nya bestämmelser för dricksvatten från år 1983. Här måste kommunerna verkligen skärpa sig och informationen till kommunerna öka. Det är dags, herr talman, med en syneförrättning på alla vattenverk av dricksvattnets kvalitet och på ledningsnätet.

Trots det stora antalet reservationer har såväl behandlingen i utskottet som reaktioner från företag och allmänhet givit ett intryck av tillfredsställelse med förslagen i propositionen. Förslagen syftar ju till en skärpt och på några områden utvidgad kontroll av livsmedlens tillstånd och kvalitet vid försäljning och import.

Den utfrågning utskottet hade med representanter för ansvariga myndigheter, producentintressen och konsumentintressen visade också att man accepterar de skärpta bestämmelserna och att de ökade resurserna till livsmedelsverket kommer att ge en skjuts framåt för livsmedelskontrollen. Denna utfrågning refereras också i utskottsbetänkandet.

Därför kan jag sammanfattningsvis konstatera, att en hel del av reservationerna endast ytterligare understryker vad utskottet redan sagt i betänkandet. I en del reservationer bjuder man över utskottsmajoritetens förslag, utan att redovisa hur resurser och kontrollmöjligheter skall ordnas.

Det är omöjligt för mig att här hinna kommentera alla reservationer, men

vad gäller importkontrollen tycker jag att det kan slås fast att det i reservationerna 7–9 ges en helt felaktig syn på kontrollen vid import av livsmedel, som ju skall tillförsäkra konsumenterna tjänliga livsmedel men inte vara ett vapen i konkurrensen mellan svenska och utländska produkter.

I reservationerna 11–16 kommer en del förslag till skärpning av dricksvattenkontrollen. Det är viktigt att fastslå att det främst är kommunernas ansvar att deras innevånare får bra dricksvatten, utan föroreningar av hälsofarliga kemikalier eller tillsatser. Under de senaste åren har livsmedelsverket satt i gång en hel del aktiviteter, bl.a. på grund av att riksdagen beviljat ökade medel. Nu senast har verket kommit med en rapport om forsknings- och undersökningsbehov kring dricksvattenförsörjningen, där det bl.a. sägs:

”Med hänsyn till de problem som under senare tid framkommit inom dricksvattenförsörjningen har det för livsmedelsverkets del känts angeläget att inventera vilka ytterligare insatser som behöver göras i fråga om forskning, teknikutveckling och utbildning i syfte att tillgodose konsumenternas berättigade krav på ett bra dricksvatten. Denna inventering redovisas i förevarande rapport. I denna görs också en bedömning av vilka åtgärder som enligt livsmedelsverket är särskilt viktiga att genomföra.

Det ligger i sakens natur att en inventering av förevarande slag som till huvuddelen består av en katalog av problem ger intryck av stort elände. Det mesta framstår som eftersatt och våra tekniska färdigheter och kunskaper som nästan obefintliga. Så illa är det naturligtvis inte. Vi både kan och vet mycket när det gäller framställning och distribution av dricksvatten. Men i vissa avseenden behöver vi bättre underlag för att till konsumenternas gagn kunna optimera säkerhet och resursanvändning i dricksvattenförsörjningen.”

Herr talman! Vi kan alltså förvänta oss ökande insatser för att säkra dricksvattnets kvalitet, utan att riksdagen behöver speciellt understryka det.

Ett annat område som har föranlett flera reservationer, nämligen nr 17–21, är frågan om gifter i fisk, särskilt vid Norrlandskusten. När det gäller såväl kvicksilver som dioxin och cesium i fisk har livsmedelsverket under senare år gett ut en del allmänna råd till fiskare och konsumenter, samtidigt som man bl.a. genom det nystartade dioxinlaboratoriet i Umeå och genom de marina forskningsstationernas utbyggnad söker kartlägga eventuella risker vid konsumtion av fisk.

I stället för att införa gränsvärden, vilket förordas i reservationerna, har man alltså valt att gå ut med information till konsumenterna. Distributionen av fisk är ofta så spridd att man inte kan nå fram precis i det ögonblick den säljs.

När det i reservationerna 22 och 26 klagas över bristen på gränsvärden, tycker jag att det finns skäl att påminna om det omfattande arbete som pågår för att sätta gemensamma nordiska gränsvärden för allt fler främmande ämnen och tillsatser. Det har redan givits tre stora rapporter, tjocka som böcker, med förslag som efter hand genomförs. Allt detta har faktiskt skett på svenskt initiativ genom Nordiska rådets kommitté för näringsfrågor.

I andra reservationer pläderar man för att ge länsstyrelserna en tyngre del av kontrollansvaret för livsmedlen samt att införa en sorts kommunalt veto mot att livsmedelsanläggningar kontrolleras centralt.

Vi anser att den föreslagna uppdelningen av kontrollansvaret mellan livsmedelsverket och kommunerna tillförsäkrar att såväl expertkunnande och erfarenhet som lokalkännedom och närhet till marknaden kan medverka till att öka kontrollens kvalitet. Problemet har ju varit att en del kommuner har tagit för lätt på livsmedelskontrollen, också i fall där många människors hälsa kunnat äventyras om otjänliga livsmedel saluförts eller serverats.

Ett reservationsvis framfört krav på ett särskilt institut för folkhälsan måste jag bestämt avvisa. Statens livsmedelsverk har genom sin omfattande rådgivnings- och informationsverksamhet visat att det är berett att ta itu med alla frågor där kostvanorna kan ha stor betydelse för hälsan.

Det finns också en hel del reservationer om märkning av livsmedel. Trots att man nu enligt propositionen skall förstärka märkningen och ge ökad information till konsumenterna, finns det ändå reserver som begär ytterligare märkning – om djurmiljön, om vilka bekämpningsmedel som har använts, om vilka besprutningar som har gjorts, osv. osv. Jag kan se framför mig hur kunderna i livsmedelsaffären hittar äpplen som är fullstämplade med märkningar, för reserverna vill ju t.o.m. att oförpackade livsmedel skall märkas. Hur skulle det se ut, om vi skulle märka alla äpplen med vilka besprutningar de har fått, när de var skördade, vilken trädgård som hade producerat dem, etc.?

Jag tror faktiskt att konsumenterna betackar sig för en sådan märkning och att vi skall hålla oss inom rimlighetens gränser och acceptera märkning av förpackade livsmedel samt information till konsumenterna på hyllorna invid oförpackade livsmedel, så som vi också har sagt i utskottets betänkande.

Viktigare tror jag att det är att påpeka något som inte tas upp i reservationerna, nämligen att det nu finns beslut om en näringsriktighetsmärkning, ett märke med ett litet grönt nyckelhål som anger vilka livsmedel du som konsument bör välja, om du vill äta mindre fett, mindre salt, mindre socker och mera fiber, alltså livsmedel som befrämjar hälsan.

I övrigt vill jag, herr talman, anknyta litet till en del av det som har sagts i debatten – jag kan inte kommentera allt. Frågan om importkontrollen har jag tagit upp tidigare, och jag tror som sagt att det är viktigt att vi håller oss till de gränser som satts i propositionen.

Annika Åhnberg talade om klorering av dricksvatten. Jag vill då tala om att av 2 000 kommunala vattenverk är det endast 82 som tillsätter klor till dricksvattnet. Problemet är alltså inte så stort som Annika Åhnberg låter påskina.

Till Lennart Brunander vill jag säga att jag är litet bekymrad över att man tar i så väldigt i fråga om hänsyn till producentintressena i samband med importkontrollen. Jag tror att det är mycket viktigare att vi för kampen i samband med att villkoren fastställs i internationella handelsavtal. För närvarande pågår det en enorm kamp mellan Norden plus EG mot USA när det gäller hormonbehandling av djur och export av kött med kvarvarande hormonrester. Vi ser tydligt att konsumentintressena är starka i den debatt som förs, och jag tror att det är väldigt viktigt att arbetet på det området fortsätter.

Jag vill inte ytterligare kommentera frågan om bestrålning av livsmedel. Jag tycker att det är rätt avvägning som gjorts i propositionen, och jag tror

inte att det behövs några dispensmöjligheter. Tvärtom tror jag att sådana skulle kunna leda till bristande tilltro hos konsumenterna till våra stråvanden.

Till slut, herr talman, vill jag säga att i regeringsförslaget om en ändrad och förstärkt livsmedelskontroll med dess beslut också om enklare men bättre märkning och om förbud mot bestrålning av livsmedel är en milstolpe i livsmedelslagstiftningens historia, även om den till synes inte medför så stora lagändringar. Den är ett politiskt svar på de många konsumenternas krav på bättre livsmedelskvalitet och mera redlighet i produktion och marknadsföring av livsmedel. Låt oss hoppas att den snabbt leder till förbättringar och rättelser, så att konsumenterna i fortsättningen kan känna större tillfredsställelse med de livsmedel de köper.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 17 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Herr talman! När Grethe Lundblad säger att det är viktigt att ställa samma krav på importerade livsmedel som på de svenska tycker jag det är ohederligt av henne att uttrycka sig så. Så uttryckte sig för övrigt också folkpartiets representant förut.

Det är nämligen uppenbart att man inte avser en likartad kontroll av de importerade livsmedlen och de inhemska, eftersom man inte också säger att importkontrollen kan avse metoder och tillsatser som vi inte tillåter här hemma, men som inte är mätbara i produkten.

I samma sekund som man säger att importkontrollen skall begränsa sig till att mäta restvärden i produkten, har man också sagt att man accepterar en sämre kontroll av de livsmedel vi importerar än av dem vi tillverkar själva.

Grethe Lundblad säger att det är självgodhet att påstå att de svenska livsmedlen skulle vara så mycket bättre än de importerade. Men det är väl inte av självgodhet som vi har skärpt kraven på djurhållningen, så att den skall bli etiskt mer acceptabel? Det är inte av självgodhet som vi har en hög restriktivitet när det gäller att använda t.ex. antibiotika, eller som vi inte vill tillåta bestrålning. Vi gör det därför att vi tycker att detta är viktiga kvalitetsaspekter, det är viktiga konsumentkrav. Då är den logiska konsekvensen att vi ställer samma krav på det vi importerar.

Är det så att en anpassning till internationella krav innebär att vi får skärpa våra gränsvärden, då är det bra och vi skall göra det. Men innebär anpassningen att vi skall göra våra gränsvärden sämre, då skall vi inte acceptera det. Då skall vi sätta oss på tvären och bråka och protestera. Det är vår uppgift i det sammanhanget.

Grethe Lundblad säger också att detta med kontrollen av importerade livsmedel är en storm i ett vattenglas. Nej, jag tror att frågan om det kvalitativa gränsskyddet av livsmedel i själva verket är en huvudfråga i den diskussion kring vår framtida livsmedelspolitik som vi just har påbörjat.

Det importerar varje dag, eller åtminstone varje månad, till vårt land t.ex. kött från Australien som är behandlat med tillväxthormoner på ett sätt som vi inte accepterar i Sverige. Det finns i dag ingen möjlighet att säga nej till detta.

Det är viktiga frågor. Det är inte en storm i ett vattenglas.

När det gäller dricksvattnet verkade det först som om Grethe Lundblad delade den oro som kommer till uttryck i många reservationer. Jag förstår då inte varför hon inte kan yrka bifall dem.

Sedan säger Grethe Lundblad – och jag har ingen möjlighet att kontrollera det i det här ögonblicket – att det bara är 82 kommunala reningsverk som tillsätter klor till dricksvattnet.

Först och främst tror jag att det gäller de verkligt stora vattenverken, som finns i tätorterna och producerar för väldigt många människor. Jag är dessutom tveksam till om det verkligen bara är 82. Jag tror alltså att det berör väldigt många människor här i landet och att det därför fortfarande är en mycket viktig fråga. Det är synd att man inte kan få enighet kring detta viktiga krav.

När det gäller oförpackade livsmedel är det självklart att vi som reserverat oss inte anser att varje enskilt äpple skall märkas. Det förstår också Grethe Lundblad. Vad som avses är att den frivilliga överenskommelse som nu finns skall bli bindande.

Anf. 18 CARL FRICK (mp) replik:

Herr talman! Det finns en skiljelinje här i riksdagen mellan dem som tror att kvalitet är bara någonting man kan väga, mäta och registrera och dem som tycker att kvalitet faktiskt är mycket mera, bl.a. detta hur vår mat produceras. Det är därför det blir en nästan obegriplig diskussion mellan å ena sidan socialdemokrater och folkpartister och å andra sidan oss som har en annan åsikt. De tror att om bara de siffror man kan sätta upp är fina är allt väl. Men så väl är det tyvärr inte. Det enda rimliga är att vi faktiskt ställer helt klara krav på producenterna på hur maten skall få ha tillverkats när vi skall importera den.

Det är som Annika Åhnberg säger inte av självgodhet vi har ställt krav i Sverige på svenska produkter. Vi har ställt dem för att de är viktiga för folkhälsan och för vår miljö. Annars hade det varit fritt fram. Då skulle vi inte ha behövt sätta upp några gränsvärden över huvud taget. Det hade varit fritt fram för allsköns elände.

Men gudskelov har vi faktiskt solidariska känslor här i landet och vill ställa krav på maten. Samma krav måste kunna ställas på hur saker och ting produceras.

Om vi dessutom är solidariska internationellt och anser att vi kommit fram till något bra på detta område, är det utmärkt om vi också kan sprida dessa krav utomlands och ställa krav på hur man skall producera det vi skall importera. Då sprider vi faktiskt också kunskap om detta till andra länder. Det vore fantastiskt bra.

Jag tycker denna debatt i grunden är utomordentligt beklämmande när man hör vilka resonemang som förs.

Sedan sade Grethe Lundblad att livsmedel som är under kontroll är i princip befriade från gifter, och att man därför inte kan säga att mat som står under kontroll inte är giftfri. Det tycker jag är ett ganska häpnadsväckande påstående. Vi vet av många rapporter att det numera sprids jordbruksgifter i våra vattendrag och att de kommer ned i vårt grundvatten och dricksvatten.

Kommuner säljer vatten till sina invånare. Här är ett livsmedel som står under kontroll, men bevisligen kan innehålla gifter. Problemet är att man inte satt några gränser för detta giftinnehåll, och därför kontrollerar kommunerna inte heller detta. Här finns plats för allvarliga insatser på detta område. Vi måste kunna garantera ett friskt vatten, som är ett utomordentligt livsmedel, och vi måste också ställa dessa internationella krav.

Jag är utomordentligt förvånad över att det finns stora partier som inte inser allvaret i detta och kämpar emot med händer och fötter. Men jag tror det kommer en omsvängning här i landet. Det märktes en sådan glidning på det moderata hållet.

Anf. 19 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Grethe Lundblad beskriver detta livsmedelskontrollförslag och dess genomförande som ett väldigt stort steg framåt. Det är bra om vi kan få en förbättring, men jag vill inte beskriva det här förslaget som ett så fantastiskt stort steg framåt. Det är en förbättring, och det är bra, men det är inte tillräckligt.

Den stora diskussionen gäller här hur vi skall behandla livsmedel som kommer från andra länder.

Som Annika Åhnberg sade här tidigare går det inte att säga att vi skall kolla bara det vi kan registrera och att hävda att vi därmed har en likvärdig behandling. Det är inte riktigt sant.

Mycket av detta kan vi inte registrera, det gäller hormoner, antibiotika och en hel del andra saker inkl. bestrålning. Vi är relativt överens om hur vi skall agera när det gäller bestrålningen, men när det gäller övriga sätt att hantera eller producera livsmedel har socialdemokraterna en helt annan uppfattning. Och då är det inte fråga om att det skall vara likvärdigt.

Grethe Lundblad säger att detta bara är ett sätt att skydda producenter. Ja, det är klart att en producent mår illa av att bli behandlad på ett sätt som inte gäller för en producent på andra sidan gränsen. Det är fullt förståeligt och naturligt. Men i grunden är detta också ett konsumentintresse. Det fick vi mycket klart för oss vid den utfrågning vi hade om livsmedelskontrollen. Representanter för konsumentorganisationerna slog där mycket klart fast att de kräver att det skall vara lika regler och samma krav på den importerade maten. Som de uttryckte det: De vill ha ärlig mat. Det är konsumentkravet, och det stämmer överens med kraven från producenterna. Där är det inte någon skillnad.

Grethe Lundblad talade om att detta med vattnet är så bra. Tyvärr är det inte riktigt så. Kungl. Vetenskapsakademien skrev till statsrådet för miljö- och energidepartementet förra året bl. a.: "Inom betydande sektorer är läget så illa, att man kan tala om en förlorad forskargeneration, vilket i sin tur medför bland annat flera förlorade generationer av personal" inom olika områden. Man fortsätter med att säga: "Kopplingen mellan forskningen och den praktiska verkligheten är mycket bristfällig." Detta är ord och inga visor från Kungl. Vetenskapsakademien, som är ett huvudorgan när det gäller forskning på detta område. Jag tycker att man skall vara något aktsam och att man verkligen skall anstränga sig för att nå en bättre status.

Kloret är ett bekymmer. Det har också uttalats av livsmedelsverket att vi

måste försöka få fram nya metoder, eftersom de nuvarande inte är särskilt bra.

Prot. 1988/89:116
18 maj 1989

Livsmedelskontrollen

Anf. 20 LARS ERNESTAM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill säga några ord, inte om livsmedelskontrollen, utan om vattenkontrollen. Vattnet är ju också ett livsmedel.

Vi har i och för sig bra vatten i Sverige. Men vi har i motioner tagit upp och diskuterat de farhågor som finns inför framtiden. Grethe Lundblad säger att frågan i stor utsträckning kan hänvisas till kommunerna. Kommunerna har måhända gjort sig skyldiga till försummelse. Kommunerna känner ibland inte till de bestämmelser som gäller. Dessutom skall det komma en ny kungörelse.

Grethe Lundblad har också varit vänlig nog att vid sidan av debatten ge mig information om förslag som man på livsmedelsverket har tagit fram om behovet av utökad forskning. Men, Grethe Lundblad, dessa åtgärder behöver sättas in omgående. Jag undrar: Finns dessa resurser, och kommer det att finnas resurser för att man skall kunna gå in i den forskning som behövs på vattenområdet, för att vi inte om några år skall hamna i en så akut situation att det är för sent? Det är därför som jag tycker att dessa motioner, som tillkommit i ett mycket vällovligt syfte, borde ha fått en bättre behandling av utskottet än denna snabba avsägning under hänvisning till vissa mindre utredningar som pågår. Detta är inte tillräckligt, Grethe Lundblad.

Jag skall inte ta upp tiden med någon debatt kring institutet för folkhälsan. Våra synpunkter är väl refererade i vår reservation.

Anf. 21 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Grethe Lundblad talade i sitt anförande ganska allmänt om vad som har skett på livsmedelskontrollområdet, och jag kan med tillfredsställelse konstatera att hon har en mer positiv inställning i dag till den svenska produktionen än hon kanske hade tidigare.

Grethe Lundblad tog upp ett exempel som handlade om importerade grönsaker. Hon nämnde att det faktiskt finns områden, där vi i Sverige är tvungna att skärpa oss. Det är givet att vi måste vidta en skärpning där det behövs. Men om man ser på de kontrolluppgifter som föreligger om importen av grönsaker, kan man trots allt konstatera att i de fall där gränsvärden har överskridits rör det sig till övervägande del om importerade produkter. Jag vill bara notera detta. Man får ju förutsätta att man, med den skärpning som nu kommer att beslutas, kommer att kunna hantera dessa problem framöver.

Anf. 22 GRETHE LUNDBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag vill gärna ta upp frågan om importkontrollen. När jag talade om nationell självgodhet menade jag att man på något vis i debatten ofta framställer det som om vi här i Sverige alltid är bäst. Man bör vara något försiktig, eftersom man nu vid jämförelser med olika länder upptäcker att det finns en hel del områden, där Sverige inte ligger bättre till än andra länder, utan tvärtom sämre. På dessa områden skall vi naturligtvis bättra oss. Därför skall man inte alltid framställa importkontrollen så som att den innebär att

man bara tar hänsyn till livsmedlens tillstånd vid importtillfället och således släpper igenom livsmedel som ofta har blivit utsatta för en mycket omfattande behandling med kemikalier i utlandet. Som sagt har jag direkt kunnat visa på exempel där så inte varit fallet, utan tvärtom Sverige har fått skärpa sina bestämmelser för att anpassa dem till andra länders regler.

Jag har faktiskt inte direkt sagt att dricksvattnet är bra, men jag har sagt att det för närvarande pågår ett omfattande arbete på detta område, vilket jag är mycket tacksam över. Jag har t.o.m. sagt att alla vi i riksdagen kan ta åt oss äran av att det går bättre, eftersom vi under flera år varit med om att bevilja extra resurser till dricksvattenkontrollen. Det är naturligtvis en av orsakerna till att man har kunnat satsa mer på detta. Sedan kan jag hålla med om att förhållandena inte är bra som de är i dag. Det tar faktiskt några år innan man har hunnit i fatt.

Däremot kan jag konstatera att det dricksvatten som är sämst i Sverige trots allt är det vatten som kommer från de privata brunnarna, där man i mycket större utsträckning har högre halter av metaller och olika bekämpningsmedelsrester än vad man har i det kommunala vattnet, vilket kanske ändå kan vara till en viss tröst.

Det nämndes tidigare att man borde minska halterna av tillsatser och konserveringsmedel. Också jag tycker att det är väldigt viktigt med en minskning. Jag arbetar gärna för – och har arbetat för – att så skall ske. Men jag vill säga särskilt till Lennart Brunander att vi måste vara klara över att detta kommer att innebära att stora livsmedelsindustrier blir tvungna att splittra upp sin verksamhet, eftersom man med den centraliserade verksamhet man i dag har inte kan leva upp till kravet på så låga gränsvärden för konserveringsmedel. Man måste tänka efter när man centraliserar verksamheten och förstå att i förlängningen medför detta tyvärr att användningen av tillsatser och konserveringsmedel ökar.

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi i alla partier stöter på våra kommunalt förtroendevalda i hälsovårdsnämnderna och liknande, att de nu – även om många av miljöproblemen måste tas på allvar – inte skall glömma att ägna sig åt just dricksvattnets kvalitet och frågan om livsmedelskontroll. Dessa frågor är fortsatt väldigt viktiga, även om man har mycket arbete med miljöproblemen.

Jag instämmer i det som Lars Ernestam sade i sitt inledningsanförande, att det är oerhört viktigt att utbildningen i såväl miljöfrågor som livsmedelskvalitetsfrågor utökas, så att vi verkligen får underlag för att kunna anställa fler människor till att utöva denna kontroll. Jag vet att man, åtminstone på lantbruksuniversitetet, kan erbjuda utökad utbildning för att ge människor kompetens för att syssla med livsmedelskontroll och med miljökontroll.

Anf. 23 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Jag vill återanknyta till frågan om importen. Grethe Lundblad säger att kraven är ungefär desamma. Då vill jag ställa följande frågor till Grethe Lundblad: Skall vi tillåta import av kött från djur som är hormonbehandlade? Är det riktigt att vi skall göra det? Skall vi tillåta import av kött från djur som har utfodrats med antibiotika för att de skall växa bättre? Det finns ett otal andra exempel.

När det gäller exempel av den här typen kan vi inte vid gränsen testa livsmedlen och avgöra huruvida de är behandlade eller inte. Vi måste alltså ha en garanti från försäljarna att livsmedlen inte har behandlats. Annars köper vi dem inte. Ställer sig Grethe Lundblad bakom detta krav? Ibland får man det intrycket, och ibland faller Grethe Lundblad tillbaka och säger att livsmedelskontrollen skall vara så som den beskrivs i propositionen, och det är väl sådan som den kommer att bli. Det är därför som vi riktar kritik mot regeringens förslag och också mot de övriga partier som har samma uppfattning.

Vi i Sverige är inte alltid bäst. Men genom att vi har infört restriktioner på en rad områden, kan vi ändå visa på att dessa produkter i detta avseende är bättre än de som vi importerar, vilka är framtagna på ett annat sätt. Det tycker jag inte är fel att tala om. Vi behöver inte säga att andra är bättre än vi, när vi faktiskt är bättre själva. Men vi är inte bäst på alla områden.

Jag återkommer därmed till va-området. Jag skall fortsätta att citera ur Kungl. Vetenskapsakademiens skrivelse till statsrådet för miljö- och energidepartementet. Det sägs där vidare: "Inom exempelvis va-området finns endast en professur vid tekniska högskolor, vilket internationellt sett är generande lite. Sverige har vidare långt att gå för att hävda sig internationellt när det gäller bland annat analysteknik och behandlingsteknik liksom lagstiftning." Detta gäller alltså vatten. Det är därför anmärkningsvärt att man inte tog upp detta i propositionen som behandlar livsmedelskontroll. Det gäller ju faktiskt vårt viktigaste livsmedel.

Anf. 24 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill återigen säga några ord om den förmenta nationella självgodheten. Vi tror givetvis inte att producenter i andra länder, t.ex. i länder i tredje världen, av illvilja gentemot oss medvetet producerar livsmedel av låg kvalitet. De bedriver faktiskt sin jordbruksproduktion på helt andra villkor och under helt andra förhållanden än vi gör.

De internationella kemikalieföretagen som producerar bekämpningsmedel och gödselmedel bedriver med all kraft reklam och propaganda för allt som är bra och effekthöjande med deras medel, utan att samtidigt informera om de negativa effekter som dessa medel också kan ha. Dessa medel kommer därför självfallet till användning, eftersom de möjliggör högre avkastning.

Det här har i sin tur att göra med den fruktansvärda snedfördelningen av pengar och resurser som finns i världen. I de rika länderna skor vi oss faktiskt hela tiden på de fattiga ländernas bekostnad. På grund av sin stora skuldbörda måste de fattiga länderna exportera en stor del av sina livsmedel till andra länder, fastän de skulle behöva dem själva. Vi har sannerligen en stor uppgift att fylla när det gäller att förändra de internationella relationerna så att tredje världens länder får en rimlig chans att utvecklas på sina egna villkor.

När det gäller importkontrollen har Grethe Lundblad inte tagit upp och förklarat varför vi kan kräva ett förbud mot import av bestrålade livsmedel, när man inte – som vi har föreslagit i våra reservationer – kan förbjuda import av livsmedel producerade med andra metoder. Vi kommer sannolikt att fatta ett beslut när det gäller bestrålade livsmedel som innebär att vi beviljar

regeringen, eller myndighet som regeringen föreslår, möjlighet att även utifrån konsumentintresset föreskriva förbud för import av livsmedel. Det är ett lagrum som vi kommer att kunna använda och som mycket väl kan användas också för att förbjuda import av andra typer av livsmedel.

Jag är övertygad om att den allmänna opinionen kommer att tvinga fram förbud mot import av livsmedel producerade med metoder och tillsatser som vi inte tillåter här, liksom den har tvingat fram detta ställningstagande när det gäller bestrålade livsmedel. Det är bara en tidsfråga innan betongpartierna här i riksdagen också kommer att tvingas inse det.

Anf. 25 CARL FRICK (mp) replik:

Herr talman! Sverige är ett marknadsliberalt land. Strävan är också att vi skall bli ännu mera marknadsliberala, eftersom vi skall anpassa oss till EG och de stora marknaderna. En av de viktigaste etapperna i denna strävan som man nu arbetar med är att de olika konkurrenterna skall få en likvärdig behandling. Man skall således inte särbehandla någon part i affärsförbindelser. Detta gäller för maskiner, allsköns oljor m.m. Så fort det handlar om mat är det stopp. Då gäller inte den likvärdiga behandlingen längre.

Vi kan inte ställa krav på produktionsmetoder utom när det – som Annika Åhnberg mycket riktigt påpekade – gäller bestrålad mat. Där har man hittat en liten hake. Det är en produktionsmetod som vi kan förbjuda. Det är faktiskt bara att spinna vidare på den haken, när man nu har upptäckt den.

Det enda vi begär är att produkter från svenskt jordbruk och svensk trädgårdsnäring skall bli behandlade på samma sätt som importerade varor i denna konkurrens. Jag tycker att det borde vara helt självklart och satt utom all diskussion. Jag måste säga att i ett marknadsliberalt land är det här fantastiskt. Jag hade egentligen inte väntat mig det.

Sedan kom frågan om tillsatser upp, och visst är det ett resultat av den centraliseringspolitik som har förts i det här landet – ytterst medvetet och ytterst villigt. Sverige är ett heroiskt land. Vi älskar det stora. Globen är ett exempel på det.

Vi vill emellertid ha en annan politik. Därför är en av de punkter som upptas i reservationerna så fantastiskt viktig, nämligen den offentliga upphandlingen. Det är viktigt att man bestämmer sig för att vi skall upphandla mycket mer lokalt och att vi också måste ställa krav på produkterna för att främja alternativt odlade produkter som är bra för folkhälsan. Här har vi ett instrument för att bryta ner storskaligheten i det svenska samhället. Det skulle vara väldigt bra om vi kunde ändra våra bestämmelser när det gäller offentlig upphandling så att vi skulle kunna få en utveckling mot mera småskalighet och sundare, färskare och bättre mat. Varför skall det vara så förtvivlat svårt att inse detta och verka för det, i stället för att hela tiden bara spjärna emot?

Anf. 26 GRETHE LUNDBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag vill först slå fast att vi inte kan lägga oss i andra länders livsmedelslagstiftning. Vi kan dock besluta hur de livsmedel som vi importerar skall vara beskaffade. När vi en gång i tiden i Sverige förbjöd användningen av tillväxthormoner och antibiotika var det därför att de rester

som kan finnas i livsmedlen var till skada för människor. På denna grund bör vi också vid våra gränser hindra import av livsmedel som innehåller rester av antibiotika och tillväxthormoner. Det är ganska klart att så är fallet.

Lennart Brunander talade om vatten och om professurer på det området. Jag tror dock att det på oerhört många håll i Sverige finns vetenskapsmän, professorer och andra som arbetar med vattenfrågor. Det finns i Lund, Ultuna, Umeå och på många andra håll. Det är inte bara på Tekniska högskolan sådana professurer finns.

Till Carl Frick vill jag säga att jag – som framgick av mitt anförande – är mycket positiv till alternativ odling och till att man såvitt möjligt skall få en lokal livsmedelsproduktion i större omfattning än man har i dag. I mitt eget län har jag dock tyvärr fått konstatera att landstingets beslut om att man helt skall övergå till att inhandla alternativodlade växter fick upphävas, eftersom det inte fanns tillräckligt med alternativodlade produkter att inköpa. Därför hälsar jag med stor tillfredsställelse det omställningsstöd som man nu har gett till alternativ odling. Det måste ju först finnas ett utbud av varor, innan olika myndigheter kan besluta om offentlig upphandling.

Såvitt jag kommer ihåg är det inte så många frågor jag nu inte har hunnit besvara. Jag har tagit upp dem som jag tyckte var viktigast. Jag vill ändå till sist fastslå att när det gäller importkontrollen tycker jag att det är mycket viktigt att den skärps. Det är mycket viktigt att vi vid de svenska gränserna stoppar sådana varor som inte uppfyller de krav vi ställer på resthalter och liknande i de svenska livsmedlen. Därför hälsar jag med tillfredsställelse att livsmedelskontrollen kommer att få såväl ökade laboratorieresurser som personella resurser genom dagens beslut.

Talmannen anmälde att Carl Frick anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 27 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på den debatt som har varit. Jag tror att det för konsumenternas del är bra att vi är ense över partigränserna om att kontrollen av livsmedel måste skärpas. De förändringar som regeringen har föreslagit i propositionen får ett brett stöd i riksdagen. Det innebär bl.a. att de ansvariga myndigheterna får rejält utökade resurser. Det ger förutsättningar att komma till rätta med fusket i livsmedelsbranschen. Men även om den offentliga kontrollen förstärks frántar det inte företagen deras ansvar för att livsmedlen uppfyller de krav som konsumenterna och livsmedelslagstiftningen ställer. Livsmedelsbranschen måste, för sin egen trovärdighets skull, ägna sig åt en självkritisk granskning och höja ambitionsnivån när det gäller kvaliteten på livsmedlen.

Det gäller också att stärka konsumenternas ställning och ge dem en verklig valfrihet. Märkningen av livsmedel skall ändras, så att den ger konsumenten enklare, tydligare information. Märkningen skall bli mindre expertbetonad och vara mer till hjälp för den vanlige konsumenten. Att ursprungslandet skall anges på varorna är också något som många konsumenter länge har önskat.

Bakgrunden till debatten och propositionen är till stor del att produktio-

nen av våra livsmedel under 1980-talet har skett i allt större anläggningar, med en ökad förädlingsgrad och längre distributionsvägar. Detta har ändrat förutsättningarna för samhällets kontroll och tillsyn. Dessutom har livsmedelskvaliteten och kostens betydelse för hälsan blivit centrala frågeställningar.

Begreppet livsmedelskvalitet omfattar ett stort antal krav som konsumenterna ställer på maten. Det är både objektiva och subjektiva krav. Det gäller näringsriktighet, god smak, färskhet, hållbarhet, bekvämlighet, mångfald och att varorna skall vara prisvärda. Kraven gäller information om maten – valfrihet för konsumenterna. Vetskap om hur och var maten har framställts upplevs av många konsumenter som viktig. Sammantaget har denna utveckling medfört nya krav på samhällets insatser. Det är utgångspunkten för den debatt vi för i dag.

Jag vill understryka att ansvaret för att livsmedlen uppfyller de krav konsumenter och lagstiftning ställer vilar på samtliga aktörer inom livsmedelskedjan, från odlare och producenter via grossister fram till detaljister. Förslaget innebär alltså att man i alla led måste kritiskt se över verksamheten och höja ambitionsnivån.

Jag vill ta upp några av de grundläggande principer som bör gälla för den offentliga kontrollen. En utgångspunkt är att kontrollen skall vara likartad och neutral i förhållande till livsmedlens ursprung och den marknad livsmedlen är avsedda för. Det betyder också att kraven skall vara desamma oberoende av vilken produktionsmetod som har använts och oberoende av om livsmedlen är importerade eller inhemska, för att knyta an till den diskussion som har förts här på eftermiddagen. Det innebär exempelvis att samma krav, av hälsoskäl, skall ställas på varor som är importerade som på hemmaproducerade varor. Det ställs också skilda krav på produktionsmetoder i olika länder av andra skäl, utöver hälso- och konsumentaspekter. Detta har också debatterats här. Jag kan dock inte hålla med de reserver som här vill ställa krav på att andra länder måste använda samma produktionsmetoder som vi gör i Sverige, för att vi skall acceptera import. Vi skulle alltså inte tillåta import även om livsmedlen uppfyller de krav vi ställer på livsmedel vi själva har producerat.

Vad det handlar om är konsumenternas hälsa, om att produkterna skall bedömas på ett likvärdigt sätt. Det som har debatterats här handlar i hög grad om andra frågor. Det finns många produktionsmetoder som skiljer sig från våra av helt andra skäl. Det kan vara krav på den yttre miljön, krav på arbetsmiljön osv. Då gäller naturligtvis för livsmedlen, precis på samma sätt som för andra varor man handlar med i t.ex. industrin, att våra högre miljöambitioner *inte i sig* kan ligga till grund för krav på importstopp. Jag har ibland exemplifierat detta med att säga att vi inte kan stoppa import av verkstadsprodukter från Storbritannien enbart av det skälet att arbetsmiljökraven i Storbritannien är lägre än arbetsmiljökraven i Sverige. Här finns internationella regler om handeln i GATT. De gäller lika för alla varor, vare sig de tillhör jordbruks- eller industriområdet.

Ett av skälen till den förvirring som har uppstått i diskussionen hänför sig antagligen till följande. Huvudregeln är att man bedömer produkten. Bedömningen skall vara likvärdig. Men det har sagts i debatten här att det

betyder att man bara kan utföra kontroller vid gränsen. Om man då inte hittar något, därför att man inte har metoder för det, blir kontrollen i alla fall inte likvärdig. Det är riktigt. Men det är inte bara vid gränsen som kontroll kan ske – och sker.

Jag tror att det var Lennart Brunander som sade att EG ställer krav på hur våra slakterier skall se ut och frågade varför inte vi gör detsamma. Men det gör vi ju! Det står också i propositionen. Det är inte fritt fram för alla länder att exportera kött till Sverige. Vi ställer krav på de slakterier utomlands som vi skall godkänna. Vi tillämpar också det systemet att vi som regel godkänner de slakterier som EG godkänner, även om vi inte själva inspekterar alla slakterier.

Det finns alltså kontroller utöver de kontroller som sker vid gränsen, t.ex. att man kan godkänna eller icke godkänna slakterier utomlands. Sådana kontroller görs. Men grundregeln är att det är den produkt som kommer över gränsen det handlar om, hur den ser ut och vilka egenskaper den har. För att bedöma produkten kan man också gå till ursprungslandet, som det görs på slakterisidan, om man menar att det inte räcker med kontroll vid gränsen.

Som det också sägs i propositionen menar vi att man skall kunna ta upp en diskussion med exportländer om t.ex. möjligheten att de intygar att kött inte innehåller hormoner, mot bakgrund av att vi i dag har dåliga tekniska möjligheter att vid gränsen upptäcka om kött innehåller hormoner. Ett av förslagen i propositionen innebär att vi skall ge bättre tekniska resurser för att man skall kunna hitta hormoner.

Fortfarande är det alltså produkten som skall bedömas. Det är huvudkriteriet. Då kan man ibland också gå in på behandlingsmetoderna. Det är väl det som har lett till den fråga som Annika Åhnberg har ställt flera gånger. Detsamma gäller bestrålning av livsmedel. Det är produkten som skall bedömas, men metoden kan också vara viktig i bedömningen. På det sättet fungerar alltså regelsystemet inom GATT.

Vi har dessutom, bl.a. från Norden, framfört i de pågående GATT-förhandlingarna att andra frågor av etisk innebörd också skall tas upp. En nordisk utgångspunkt i GATT-förhandlingarna är att man av andra än rent hälsomässiga skäl i vissa fall bör kunna acceptera begränsningar i GATT. Det kan gälla den etiska aspekten av hormoner, genteknisk användning, köttmjöl från sjuka djur eller annat av den typen. Men det är alltså en annan dimension, och vi har från vår sida lagt in detta i de förhandlingar som pågår inom GATT. Det jag nu har talat om är en distinktion som jag tror är viktig att göra för att denna debatt inte skall bli oklar.

Som jag nämnde ligger ansvaret i första hand på dem som producerar och distribuerar livsmedel. Därför är en viktig princip i propositionen att kontrollen skall bygga på att varje företag har en särskilt utformad egentillsyn med ett speciellt kontrollprogram, med provtagningar, analyser av produktionen, resultat som kan journalföras osv. Egentillsynen, med obligatoriska kontrollprogram, är alltså ett viktigt tillskott till den typ av kontroll vi har nu.

Jag vill också understryka att egentillsynen inte innebär att den offentliga tillsynen skall minska. Tvärtom ger kontrollprogrammen i företagen bättre möjligheter för myndigheterna att fullgöra sina uppgifter.

Händelser och avslöjanden under senare år har visat att det verkligen finns behov av att i ökad utsträckning kontrollera det vi kallar redligheten, dvs. att livsmedlen verkligen innehåller vad producenterna utlovar. Avsikten med propositionen och de riksdagsbeslut som nu kommer att fattas är att kontrollen i framtiden mera skall inriktas just på redlighetsaspekten. Provtagningar, som i vissa fall fordrar specialistkompetens, kommer då att bli viktigare. Det är också ett skäl till att den centrala myndigheten, dvs. livsmedelsverket, måste spela en starkare roll.

Andra skäl som talar för att den centrala kontrollen är viktig är det som jag talade om inledningsvis, den pågående strukturomvandlingen i livsmedelssektorn, som innebär att mycket stora, kanske rikstäckande industrier med komplicerade produktionssystem, som kan finnas i en liten kommun, distribuerar mat över hela landet. Det är skälet till att det enligt min mening inte är sannolikt att man med ett mer decentraliserat kontrollsystem effektivt kan övervaka det centraliserade hanteringssystem som de stora företagen och de företag som har komplicerade produktionsprocesser har byggt upp under senare år.

Samtidigt sker det en motsatt utveckling på en rad områden inom livsmedelsvärlden, mot ett ökat intresse för småskalig produktion, närodlat. Denna utveckling har gått parallellt med utvecklingen mot större produktionsanläggningar. Det är viktigt att lagstiftningen och kontrollens utformning inte motverkar etablering av den småskaliga verksamheten utan stimulerar den. En verksamhet där just detta bör beaktas, vilket nämns specifikt i propositionen, är köttbesiktningen. Vi pekar på hur vår glesbygdspolitik som innebär ökad lokal vidareförädling av bygdens råvaror måste hjälpas fram och inte försvåras genom den typ av kontrollbestämmelser som gäller. Det är så förslagen är utformade när det gäller utvecklingen t.ex. av gårdsslakt, renslakt, osv. Men de grundläggande kraven på hygien i samband med hantering av livsmedel får inte heller eftersättas i den småskaliga lokala produktionen. Det gynnar inte en positiv utveckling av denna typ av småskalig produktion. Det grundläggande är att samma krav skall ställas på livsmedlen oavsett ursprung och produktionsmetoder.

Eftersom frågan om dricksvattnet har tagits upp i debatten vid ett flertal tillfällen skall jag säga följande. Dricksvattnet omfattas självfallet också av de principer för kontroll som denna proposition handlar om. I propositionen finns det ju inte ett kapitel för ett livsmedel och ett annat kapitel för ett annat livsmedel, och det saknas inte ett kapitel för dricksvatten. Vissa speciella köttfrågor har tagits upp i ett eget kapitel. Detsamma gäller vissa importfrågor. Men i propositionen finns det alltså inte ett kapitel för varje vara. De principer som gäller i fråga om detta gäller även för dricksvatten. När det gäller hur dricksvattnet specifikt hanteras har vi, som sagt, förstärkt resurserna i fråga om dricksvattenkontrollen vid flera tillfällen, åtminstone i varje budget som jag har haft ansvar för, och frågan har tagits upp i budgetpropositionen. Vi återkommer naturligtvis till hösten med dessa mycket viktiga frågor. Livsmedelsverket kommer då att lägga fram sina program, osv. Självfallet är dricksvattnet ett utomordentligt viktigt livsmedel. Och självfallet omfattas även dricksvattnet av de regler som ställs upp här.

Lars Ernestam riktade följande fråga till mig: Är det inte ett gemensamt ansvar i regeringen att lösa utbildnings- och personalfrågorna? Svaret är naturligtvis ja. Jag menar att det som sägs i propositionen på s. 48 om ökade utbildningsmöjligheter och den översyn som utbildningsdepartementet planerar att göra av utbildningen i detta sammanhang när det gäller inspektörer är viktigt och ett exempel på att det är fråga om ett gemensamt ansvar.

Anf. 28 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Jordbruksministern understryker att man måste känna ett ansvar för hela livsmedelskedjan för att livsmedlen skall kunna bli bra. Det är alldeles riktigt, och det håller vi i centerpartiet med om. Det är naturligtvis mycket viktigt att hela denna kedja kontrolleras på ett riktigt sätt.

Jordbruksministern säger vidare att samma krav skall ställas på alla produkter oavsett vem som säljer dem. Men jag håller inte med om att detta sker. Den som producerar varor i Sverige har vissa krav på sig, medan den som producerar varor någon annanstans i världen har andra krav på sig. Så kommer det också att förbli så länge det inte finns metoder för testning av att de svenska följs.

Antibiotikainblandning i djurfoder förbjöds av hälsoskäl. Men samtidigt visste vi att denna inblandning inte går att kontrollera med hjälp av tester. Men vi måste ändå förvissa oss om att antibiotika inte förekommer i det som vi importerar. Vi vet nu att antibiotikainblandning i djurfoder är tillåten ute i världen. Detsamma gäller hormoner. Min fråga till jordbruksministern är följande: Är det jordbruksministerns uppfattning att vi inte skall tillåta import av kött från djur som har blivit behandlade med hormoner eller med kemoterapeutika, i detta fall penicillinbehandling?

Jordbruksministern sade att vi inte kan ställa miljökrav på andra länder. Men om vi nu anstränger oss för att minska användningen av kemikalier och handelsgödsel i de svenska jordbruken för att minska föroreningen av Östersjön, men importerar vete från Tyskland där bekämpningsmedel har använts vid framställningen, vilket ger kväveutsläpp som också ger utsläpp i Östersjön, vad finns det för logik i detta?

Vad har regeringen gjort för att förbättra de missförhållanden som Kungl. Vetenskapsakademien har pekat på när det gäller vattnet?

Anf. 29 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Herr talman! Jordbruksministern sade att han inte delar uppfattningen att jordbruk i andra länder skall bedrivas på samma sätt som i Sverige, dvs. att livsmedlen skall produceras med samma metoder som i Sverige. Jag förstår inte vilka han syftar på. Det är väl ingen som i denna diskussion har hävdats att Sverige skall importera enbart livsmedel som är producerade med samma metoder som används i Sverige. Vad som har hävdats är ju att det som vi i Sverige inte tillåter vid framställning av livsmedel inte heller skall tillåtas i importerade livsmedel. Det är med en viss beundran jag iakttar jordbruksministerns förmåga att konstruera dåliga argument hos motståndarna och sedan raskt bekämpa dem. Det är mer intressant att diskutera de faktiska argumenten och få en utveckling av debatten.

Jag tycker emellertid också att det som jordbruksministern sade var

mycket intressant. Jag tyckte att han hade en annan ton i sitt anförande nu än vi har hört tidigare. Han nämnde själv att det visst finns kontrollmetoder med vilkas hjälp man kan kontrollera mer än förekomsten av rests substanser i livsmedlen vid gränsen. Visst finns det möjligheter att i det internationella arbetet fästa mycket större vikt vid de etiska aspekterna och vid andra typer av frågor som vi diskuterar. Det tycker jag är mycket intressant. Diskussionen är nu litet annorlunda än den som vi tidigare har fört med jordbruksministern, och det som jordbruksministern sade var mycket hoppfullt. Är inte konsekvensen av det att det bemyndigande som vi vill ge till regeringen, att också beakta konsumentintresset, kommer att kunna utsträckas till att gälla också annat än bestrålning av livsmedel?

När det gäller centraliserad eller decentraliserad livsmedelskontroll delar vi uppfattningen att det kommer att finnas fall där livsmedelsverket skall ha tillsynsansvaret. Men vi tror inte på den mekaniska uppdelning som antyds i propositionen, med vissa storlekar och vissa omfattningar. Det kan ju mycket väl finnas små men oerhört komplicerade anläggningar som de lokala miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna inte klarar av. När det gäller utvecklingen inom bioteknologin kan det mycket väl uppstå ett läge där det på detta område behövs insatser från livsmedelsverket. Men vad vi har sagt är att grundprincipen skall vara att livsmedelskontrollen skall vara lokal och att livsmedelsverket skall vara den resurs som skall finnas centralt och som kommunerna kan använda sig av. Livsmedelsverket skall också vara den myndighet som svarar för det övergripande arbetet, de internationella kontakterna och andra viktiga frågor.

Anf. 30 CARL FRICK (mp) replik:

Herr talman! Vi har länge haft en kampanj i Sverige som heter "Hela Sverige skall leva!" För att hela Sverige skall kunna leva måste vi ha en levande landsbygd med många människor som kan leva och verka där. För att de skall kunna göra det måste de kunna bygga upp en ekonomi som fungerar. De skall därför inte behöva utsättas för en oskälig konkurrens från varor som är framställda med metoder som har förbjudits i Sverige. Jag håller med Annika Åhnberg om att jordbruksministern så att säga vänder på problematiken. Vad vi har krävt är ju att dessa livsmedel inte skall produceras med metoder som har förbjudits i Sverige. Jag tycker att det är en viktig princip, som vi skall hålla fast vid.

Jordbruksministern säger också att Sverige vid normal handel inte kan ställa krav på hur produkter skall tillverkas. Jo, det kan vi visst. Det vet jag med min erfarenhet av inköp av olika varor från stålindustrin.

Visst kunde man helt bestämt beställa olika stålsorter som tillverkades på olika sätt. Man föreskrev t.o.m. processen för att få fram olika sorters stål. Det gjorde man därför att man visste att det gick att få fram olika egenskaper. Man kan således tillverka med olika processer och få fram olika specificerade egenskaper. Det är alltså fullt möjligt att inom internationellt handelsutbyte specificera processer för att få fram det man vill ha.

Vi vidhåller fortfarande från vår sida att vi faktiskt måste kunna använda oss av de möjligheter som yppat sig att när det gäller den bestrålade maten av

konsumentintresse hävda att vi inte skall importera mat som har tagits fram med metoder som vi har förbjudit i det här landet.

Prot. 1988/89:116
18 maj 1989

Livsmedelskontrollen

Anf. 31 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Det är bra att jordbruksministern nu gav besked i den fråga som jag tidigare berört i debatten, nämligen att det skall vara konkurrens på lika villkor länder emellan. Vi kan alltså ställa längre gående krav gentemot omvärlden då det gäller produktionsmetoderna, om jag uppfattade jordbruksministern rätt. Statsrådet framhöll också att vi kan göra detta genom vidare förhandlingar inom GATT. Jag kan då säga att vi kommer att med stor uppmärksamhet följa de förhandlingar som blir aktuella framöver.

Jag har en fråga att ställa till statsrådet som gäller den förändring i 11 § livsmedelslagen som regeringen nu har lagt fram förslag om. Regeringens förslag att till 11 § livsmedelslagen föra hänsynstagande till konsumentintresset är enligt vår mening högst diskutabelt, dels ur lagstiftningssynpunkt, dels ur politisk synpunkt. Begreppet konsumentintresset är inte identifierat i lagtexten, inte heller finns det i specialmotiveringarna i propositionen någon vägledning härvidlag. Vi har därför skäl att misstänka att regeringen har för avsikt att använda detta begrepp också i andra fall då opinionen kräver vissa åtgärder, även om sådana krav vilar på felaktiga grunder. Därtill kommer att begreppet som sådant är alltför diffust för att kunna accepteras i svensk lagtext. Jag vill, herr talman, ha ett besked av jordbruksministern om vad som är avsikten med detta förslag.

Anf. 32 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag skall besvara den sista frågan först. Konsumentintresset berörs även i andra paragrafer i lagen. Den föreslagna uppläggningsen är för övrigt mycket lik den lag som Västtyskland har.

När det sedan gäller frågan om importen säger Lennart Brunander att kraven inte är lika därför att vi inte kan mäta på samma sätt och inte har samma resurser. Det är två olika frågor. Kraven på produkterna är lika. Sedan är det naturligtvis alldeles riktigt att vi kan ha för litet resurser för att leva upp till kraven. Det är ett skäl till att vi nu vill stärka importkontrollen och ge resurser för att finna ämnen som man inte kan finna nu. Men, Lennart Brunander, det gäller icke bara import kontra svenskt eller över huvud taget möjligheterna att finna t.ex. hormoner. Jag vill påminna Lennart Brunander om att den kanske mest intensiva debatten kring hormoner och möjligheterna att upptäcka resp. icke upptäcka dem, inom EG, såvitt jag har förstått, inte egentligen har gällt förhållandet till USA. Det tror jag mig våga påstå. Importen från USA har varit den handelspolitiskt inflammerade frågan för EG. Där ser det nu ut som att EG får möjligheter att föra sin linje, vilket är bra för oss, för vi önskar något liknande. Frågan har i stället gällt det förhållandet att man i Tyskland, där det är förbjudet att använda hormoner, ändå använt hormoner i den s.k. stora kalvskandal som i hög grad präglat den tyska debatten om livsmedel. Där handlar det alltså om teknik att finna hormoner, och då inte enbart med avseende på import eller inte utan också när det gäller möjligheterna att spåra användning av förbjudna ämnen i det egna landet. Där är resursfrågan, möjligheterna att finna analysmetoder,

utomordentligt viktig. Det gäller alltså inte bara, Lennart Brunander, i fråga om import eller inte. Det visar i hög grad den tyska debatten och debatten inom EG.

Annika Åhnberg sade att jag hade en annan ton. Det kan jag inte bedöma, men jag har redovisat vad som sägs i propositionen både när det gäller möjligheterna att med andra länder få överenskommelser och när det gäller slakt och köttantering vid import med de krav som ställs på slakterier – det är inte bara gränskontroll. Dessa frågor har tagits upp i propositionen. Annika Åhnberg säger att hon inte känner igen sig när jag beskriver kraven på lika behandlingsmetoder. Jag försökte läsa vad som står i reservation 7. Det är möjligt att jag har läst på annat sätt än Annika Åhnberg, men där talas det om samma krav också på andra produktionsformer. Detta ledde till att jag gjorde den invändning som jag gjorde förut.

Carl Frick talar om oskälig konkurrens, och Lennart Brunander var inne på liknande frågor. Då vill jag säga att det står i reservation 7 att "de svenska producenterna skall ges möjligheter att konkurrera på samma villkor". Det framställs ofta så – även i denna debatt – att i och med att vi ställer hårda miljökrav på svenska jordbrukare tvingas de oskäligt att konkurrera med billig import av mat som är producerad i länder där man inte har samma stränga miljökrav. Sedan talar man med en viss indignation om att detta inte är lika villkor. Låt mig påminna om att Sverige faktiskt har ett högre gränsskydd för jordbruksproduktionen än många av de länder som man här talar om. Jag undrar hur producenterna i andra länder skulle reagera om de läste detta. De kanske skulle säga: Då skall Sverige sänka sitt gränsskydd för att det skall bli lika villkor, eftersom Sverige har ett högre skydd för sin livsmedelsproduktion än inom t.ex. EG.

Den GATT-förhandling som vi talar om handlar om en sänkning parallellt från alla länders sida. Men vi gör det alltså från en högre nivå. Det tycker jag ändå man bör ha med i bilden när man talar om lika konkurrensvillkor i detta sammanhang.

Slutligen till Lennart Brunander: Nej, det förhållandet att vi medverkar till att inte ytterligare öka miljöförstörelsen i Östersjön är inte i sig ett skäl för att hindra import från Tyskland, vare sig det gäller industriutsläpp – att vi skulle förbjuda import av verkstadsprodukter från Tyskland därför att industrierna där smutsar ner mer – eller när det gäller livsmedel. Här handlar avvägningen om själva produkten: Är den hälsosam för konsumenten eller inte?

Anf. 33 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Jordbruksministern fortsätter att tycka att det är riktigt att man ställer olika krav. Han försökte göra gällande att jag sade att det är en resursfråga. Det var inte vad jag sade, framför allt inte vad jag menade. För jag menar exakt vad jordbruksministern själv kom in på, nämligen att det för vissa av dessa krav inte finns testmetoder. Man kan alltså inte bygga upp en kontroll enbart på att finna rester. Eftersom man inte har sådana kontroller, måste man på annat sätt hindra sådan import. Vi har ju gjort den bedömningen att om en viss metod används vid livsmedelsproduktion är maten inte bra för människan att äta. Då kan den inte bli bättre av att den produceras någon annanstans.

Vi fick nu besked av jordbruksministern om att det inte spelar någon roll om man smutsar ner Östersjön när man producerar vete eller annat i Västtyskland. Vi kan importera det i alla fall, trots att vi har förbjudit produktionsmetoden i Sverige. Det är också ett sätt att behandla producenterna på olika sätt.

Sedan säger jordbruksministern – detta hör egentligen till en annan debatt – att vi har högre gränsskydd i Sverige och att vi skall förhandla om det inom GATT. Gränsskyddet kan alltid diskuteras i förhållande till flera länder. Skillnaden är inte så förfärligt stor. Men det finns en annan viktig skillnad: vi har betydligt fler skatter och avgifter för de svenska företagen. Skall vi börja utjämna där, då kanske det hela jämnar ut sig.

Västtyskland anfördes som exempel i hormonebatten. Är jordbruksministern beredd att medverka till en livsmedelslagstiftning som motsvarar den västtyska, som faktiskt är mer långtgående än den svenska när det gäller att ställa krav på importen? Det vore i så fall väldigt bra.

Anf. 34 ANNIKA ÅHNBERG (vpk) replik:

Herr talman! Det var verkligen inte min avsikt att recensera jordbruksministerns olika framträdanden i denna diskussion. Vad jag ville ha sagt var att själva debatten har förändrats. I början när vi diskuterade importkontrollen möttes vi av framför allt två argument.

Det första argumentet var att det inte går att konstatera om otillåtna metoder eller tillsatser använts. Det enda möjliga är faktiskt att göra mätningar när det gäller produkten. Det går inte att genomföra en importkontroll på något annat sätt.

Nu säger jordbruksministern: Jo, visst kan man ta reda på vilka slakterier som accepteras. Det går att skriva kontrakt med dem som man importerar från. Det finns en rad olika sätt att utveckla metoderna för alternativ importkontroll.

Jag tycker att detta är ett framsteg och en förändring i diskussionen.

Det andra argumentet som vi väldigt ofta möttes av i början var att det här inte är förenligt med GATT. Det kommer att betraktas som tekniska handelshinder. Vad jordbruksministern nu säger är att detta kommer att bli förenligt med GATT:s intentioner. Det är bra. De här avtalen måste ju förnyas och förändras. De är i mycket hög grad föråldrade. De bygger ju på en syn på den internationella handeln som härrör från tiden för andra världskriget – långt innan vi över huvud taget hade samma utvecklade livsmedelskontroll som vi har i dag, ja, innan vi hade den insikt om miljökonsekvenser etc. som vi nu har. Därför måste dessa aspekter kunna vägas in när det gäller den internationella handeln och avtalen i det sammanhanget.

Jag tycker således att det är ett framsteg i diskussionen att det finns möjligheter här. Ändringen av 11 § i livsmedelslagen är bra. Men förmodligen finns det andra som av samma anledning i stället är väldigt oroade över utvecklingen.

Vidare säger jordbruksministern: Om vi skulle vara rättvisa, borde vi sänka vårt gränsskydd. Då skulle vi åstadkomma rättvisa mellan svenska och utländska jordbruksproducenter.

Jordbruksministern vet väl att det är precis vad vi står inför. Det är ju just den utvecklingen som vi är på väg att få. Vi står alltså inför en sänkning av det ekonomiska gränsskyddet.

Visst är det så, att det ekonomiska gränsskydd som vi i dag har i viss mån också blir en hämsko på importen av billiga livsmedel, eftersom dessa – på grund av gränsskyddet – inte blir så billiga här. Avskaffar vi det ekonomiska gränsskyddet, blir det ännu viktigare att vi har ett mycket starkare kvalitativt gränsskydd. Det blir än viktigare än vad det är i dag.

Anf. 35 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Jordbruksministrernas besked med anledning av min fråga om ändringen av 11 § i livsmedelslagen var endast att Västtyskland har liknande bestämmelser. Jag måste dra slutsatsen att regeringen trots allt kan tänkas komma att använda sig av detta begrepp även i andra sammanhang framöver – även om kraven vilar på diskutabla grunder.

Anf. 36 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Vad jag sade är att alla länder skall göra neddragningar. Vi startar från en högre nivå än andra länder. Man får inte glömma bort att Sverige faktiskt är mera skyddat än de länder där man ibland indignerat gör ett stort nummer av att konkurrensen skulle bedrivas på konstiga villkor.

Vad vi talar om här är faktiskt hälsan och produkterna. Blandar vi in konkurrensförhållandena för de svenska producenterna – frågan är vad industrin och jordbruket säger om det –, tror jag att vi gör oss själva en otjänst vad gäller våra försök att förhandla i GATT och i andra sammanhang.

Man måste skilja, Annika Åhnberg, mellan de regler som gäller i dag i GATT och de regler – jag måste här tillägga att det, precis som Annika Åhnberg säger, har hänt mycket sedan GATT tillkom – som vi i Norden men också andra länder försöker föra in i GATT-förhandlingarna. Det handlar då om de *etiska* aspekterna, inte om att konkurrenshänsyn skall föras in. Det är alltså etiken som kommer in i dessa sammanhang. Det gäller gentekniken och den del av hormonbehandlingen som innebär att det måste till tilläggsbefrämjande insatser. Men det finns också en hälsoaspekt beträffande konsumenten – det här är alltså en fråga i dubbel bemärkelse. Jag tänker då på t.ex. kött från sjuka djur.

Lennart Brunander sade att det inte räcker att tala om rests substanserna utan att man bör gå vidare. Ja, visst! Det är precis vad som står i propositionen. Vi säger där just om veterinärmedicinska preparat när det gäller kött: Det pågår en metodutveckling vid livsmedelsverket för att i ökad utsträckning kunna påvisa resthalter. Vidare säger vi i propositionen: Det bör emellertid också prövas om inte andra kontrollmetoder än laboratorieanalyser skulle kunna användas. En möjlighet är att genom överenskommelser om intyg från exportlandet försäkra sig om att köttet uppfyller de svenska kraven.

En sådan överenskommelse har vi för närvarande med Förenta staterna. Vi hoppas kunna träffa en sådan överenskommelse även med andra länder, i ljuset av GATT-förhandlingarna. Detta är alltså innebörden av det som sägs i propositionen. Och det är så vi tänker handla.

Anf. 37 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Konsumenten måste få en mer framträdande roll i dagens samhälle. Huvudsyftet med behandlingen av livsmedelspropositionen och livsmedelsfrågorna är att öka konsumentens förtroende för livsmedlen: Kvalitetsfrågorna måste betonas mera. Vem är mest benägen och kunnig när det gäller att bedöma kvaliteten på maten om inte konsumenten?

Vi människor kräver bra mat till rimliga priser. Jag har den bestämda uppfattningen att kvalitetskraven värderas alltmer. Konsumenten vill inte ha kemiskt behandlade livsmedel. Dessutom frågar konsumenten aldrig efter bestrålade livsmedel. Vi konsumenter vill veta vad det är som vi äter. Det är samhällets uppgift att tala om det för oss.

Herr talman! Ät mera svenskt! Det är min uppmaning här i dag. De svenska livsmedlen håller totalt sett en mycket hög kvalitet vid en internationell jämförelse. Hur kan jag då påstå detta? Ja, naturligtvis därför att det finns flera olika krav och restriktioner när det gäller både den svenska odlingen och den svenska köttproduktionen. Detta säger jag, Grethe Lundblad, utan att vara belastad med nationell självgodhet. Visst skall vi ställa stränga krav på svenska livsmedel också!

Däremot är det inte självklart att produktion med allt större enheter ger den bästa kvaliteten. Byråkratin håller i dag på att försätta oss i en önskad situation. Våra krav och restriktioner får inte vara till enbart för våra egna syften. De får inte omöjliggöra lokal produktion. Jag som konsument måste naturligtvis vara mycket mer intresserad av att köpa morötter av en lokal odlare än av att köpa morötter från ett stort massparti som har transporterats långa vägar.

Vi i centern betonar vikten av att lokal produktion möjliggörs för att på det sättet göra avståndet mellan producent och konsument så kort som möjligt. Jag yrkar bifall till reservation nr 2 och uttrycker samtidigt min stora besvikelse över att varken regeringen eller moderater eller folkpartister kan instämma i centerns krav.

Herr talman! Om jag frågar ledamöterna i riksdagen om de inte anser att alla producenter skall ha en möjlighet att konkurrera på lika villkor, är jag övertygad om att alla svarar ja.

Men när jag överför denna förutsättning till svensk livsmedelsproduktion kryper socialdemokrater, folkpartister och moderater ifrån den uttalade uppfattningen. Varför kan vi inte ställa samma krav på produktionen av importerade livsmedel som vi ställer på svenskproducerade livsmedel? Efter att ha lyssnat på debatten i dag kan jag bara understryka att vi inte har samma uppfattning här.

Vi har redan tuffa krav på djurhållningen i Sverige, och de nya föreskrifter som är fastlagda av lantbruksstyrelsen har till syfte att våra djur skall ha en bättre livsmiljö. Korna måste få gå ute på bete, grisar och höns får inte finnas i för trånga utrymmen. Hur kan vi då tycka att det är moraliskt och etiskt riktigt att så fort vi går över Sveriges gränser är det inte angeläget längre att veta t.ex. hur djuren har vuxit upp? Detta är inte god moral, anser jag.

Länsveterinärerna i Sverige är en mycket viktig resurs, som vi skall använda oss mer av. De besitter stor kunskap, i stor utsträckning på grund av att de finns nära produktionen. De behärskar hälsofrågor och djurlagstift-

ning. Vi måste tillsammans lyfta fram veterinärernas kompetens och totalt få en ökad matkvalitet.

I propositionen anför jordbruksministern att det varken finns anledning eller möjlighet att gå in och kontrollera vilka produktionsmetoderna är. Som vi har hört av flera talare här kan inte vi i centern acceptera den ståndpunkten. Livsmedelsverkets generaldirektör anförde i utfrågningen att riksdagen givit verket bemyndigande att med stöd av livsmedelslagen ingripa endast när det föreligger hälsorisker. I samma andetag sade han att det inte föreligger någon önskvärdhet att gå litet längre. Han sade också att man inte kan göra det på grund av handelshinder. Sanningen är den, att regeringen inte vill gå längre.

Varför har vi våra myndigheter? Jo, för att skapa trygghet, för att lugna människors oro. Statsrådet har glädjande nog förstått att för att lugna människor förbjuder man import av bestrålade livsmedel. Detta är ett krav som vi centerkvinnor har betonat under lång tid, och nu är det mycket bra att vi får ett klarläggande.

Utskottet har uttalat att det från folkhälsosynpunkt är ett självklart och oeftergivligt konsumentkrav att den svenska importkontrollen präglas av grundsynen att samma anspråk ställs på importerade och inhemskt producerade livsmedel. Kontrollen görs dels genom att besiktiga exportanläggningar, dels genom att ta olika stickprov vid gränsen. Detta räcker tyvärr inte. Jag vill fråga jordbruksministern: Var kommer de etiska och moraliska uppfattningarna in?

Det är dags att sluta prata om handelshinder. Det är verkligen dags att ställa samma krav på importerade livsmedel som vi ställer på de svensksproducerade. Hur många gånger skall vi låta oss luras att äta hormonbehandlat kött? Jag måste faktiskt ifrågasätta socialdemokraternas ambition att värna om god matkvalitet. När LRF-kvinnorna demonstrerade förra veckan här i Stockholm, var deras främsta önskemål att man verkligen får samma krav på importerade livsmedel som på svenska.

En annan fråga som vi i centern har tagit upp gäller choklad. Choklad är livsmedel. Visst vill vi veta hur gammal en chokladkaka är. Visst kan vi emellanåt fundera över hur just "den försäljaren" kan hålla så mycket lägre priser än andra försäljare, hur cirkapriset kan frångås. Är det måhända så att man har lyckats komma över ett stort parti? Jag ställer frågan utan att för den skull anklaga någon.

Visst är det ett konsumentintresse och en rättighet att få veta hur chokladproduktionen går till och hur färsk varan är. Det går att märka chokladaskar och chokladprodukter. Detta har branschen kommit överens om, och man märker i dag chokladaskar. Men vad jag tycker – och vad vi i centern nu har framhållit – är att vi bör kunna få veta i stort sett hur gammal den chokladkaka är som vi stoppar i oss. Vi vill ha en märkning även på chokladen.

I Gävleborgs län – och även i flera andra län – har vi haft en särskilt svår situation, inte minst på grund av effekterna efter Tjernobyloolyckan. Vi i centern har i andra motioner krävt resurser för att verkligen komma till rätta med effekterna efter denna olycka.

När det gäller arbetet med fisk har vi också krävt extra resurser. Jag har

varit i kontakt med länsstyrelsen, som har fått särskilda pengar för att klara av ett fiskeprojekt. Man skall göra en kartläggning och ta prover på fisk, så att vi skall kunna mäta hur omfattande skador som har kunnat uppkomma på fisken. Detta säger jag med anledning av att vi i centern inte har biträtt miljöpartiets reservation.

Herr talman! Betänkandet utgör helt riktigt ett steg framåt, men tyvärr absolut inte tillräckligt. Det är ledsamt att nu behöva konstatera att vi inte har nått ända fram.

Med detta yrkar jag bifall till centerns reservationer.

I detta anförande instämde Stina Eliasson, Marianne Jönsson och Stina Gustavsson (alla c).

Anf. 38 GRETHE LUNDBLAD (s) replik:

Herr talman! Det var mycket intressant att Karin Starrin i början av sitt anförande fastslog att det var så viktigt för konsumenterna att man fick en bättre livsmedelskontroll. Hon framhöll speciellt importkontrollen av odlade produkter. Jag vill gärna hålla med henne. Men för att vara helt sanningsenlig borde hon ha sagt, när det gäller spannmål och potatis, dessa viktiga livsmedel, att det viktigaste för konsumenterna i Sverige är att man har samma krav på de svenska livsmedlen som på de importerade. Just när det gäller dessa produkter har ju livsmedelsverkets undersökningar visat att vi i Sverige måste göra rätt betydande skärpningar i vår policy för att närma oss kraven på de importerade livsmedlen – åtminstone de livsmedel som produceras i de nordiska länderna och inom EG.

Jag tycker alltså att man måste säga detta om man speciellt vill framhäva konsumentintresset. Det framgick nämligen senare i Karin Starrins anförande att hon starkt poängterade konkurrensintresset för producenterna. När det gäller livsmedelskontroll är det enligt min mening i första hand konsumentintresset som vi skall framhålla. Intresset att se till att producenterna får lika konkurrensvillkor bör komma i andra hand. I Sverige måste vi som sagt också skärpa våra villkor.

Anf. 39 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill bemöta Karin Starrin apropå talet om olika uppfattning när det gäller kraven på producenter i Sverige jämfört med kraven på producenter i omvärlden. Det kan ju vara så, Karin Starrin, att Sverige har gått något eller några steg för långt, och litet för snabbt, när det gäller kraven på svenska producenter. Då blir det hela svårt att hantera, inte minst ekonomiskt, för Sveriges bönder som inte tycks få kompensation för de krav som ställts från Sveriges regering och Sveriges riksdag i det här sammanhanget.

Anf. 40 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Jag vill först betona, Grethe Lundblad, att producenterna också är konsumenter. De svenska producenterna är ju mycket angelägna att hålla så hög kvalitet som möjligt på grund av att de själva också är konsumenter, och mycket måna om att man ur hälsosynpunkt äter rätt mat.

Med anledning av Ingvar Erikssons inlägg vill jag fråga om Ingvar Erikssons och moderaternas uppfattning är att vi har för stränga krav på svenskproducerade livsmedel. Det var faktiskt en helt ny fråga. Jag vill ytterligare betona att jag gång efter annan sade att jag inte vill backa på kraven i fråga om kraven på svenskproducerade livsmedel. Därmed kan jag ändå inte tycka att vi som konsumenter skall finna oss tillfredsställda med att vi inte vet riktigt ordentligt hur våra importerade livsmedel produceras. Jag tycker det borde finnas en ambitionsnivå och en vilja att uttrycka att vi verkligen vill eftersträva detta mål.

Vi vet mycket väl att kontrollen kan bli svår, men vi kommer ingen vart om vi inte alls är beredda att försöka hitta former för att uppnå detta mål.

Jag vill absolut inte i detta anförande ha haft någon underton av att vi vill sänka kraven på kvaliteten hos svenskproducerade livsmedel.

Anf. 41 GRETHE LUNDBLAD (s) replik:

Herr talman! Jag har många års erfarenhet från den konsumentpolitiska debatten, och jag vill säga till Karin Starrin att det argument hon använder, att producenterna också skulle vara konsumenter, ur konsumentpolitisk synpunkt är ett förfärligt billigt argument. Detta att ledningen för producentföretag naturligen och främst skulle ledas i sin verksamhet av sitt intresse som konsument, det håller inte.

Anf. 42 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Man har ställt frågan till mig om vi har för stränga krav. Jag vill svara att vi givetvis skall ställa sådana krav som är tillräckligt stränga för att garantera svenska folket högvärdiga livsmedel. Men kraven skall vara realistiska med hänsyn till möjligheterna att i den praktiska verkligheten fullfölja dem.

När det gäller förhållandet till omvärlden framöver har vi moderater förhoppningar om att vi i det fortsatta europeiska integrationsarbetet skall kunna vinna förståelse för de svenska kraven. Där är vi beredda att gå så långt som möjligt.

Anf. 43 KARIN STARRIN (c) replik:

Herr talman! Slutkontentan av Grethe Lundblads inlägg blir att Grethe Lundblad föraktar producenterna. Jag tycker absolut att vi sammanfattningsvis skall kunna konstatera att producenter också är konsumenter. Litet av detta var jordbruksministern också inne på när han sade att vi måste skilja på de hälsomål som vi har å ena sidan och konkurrensbestämmelserna som vi har å andra sidan. Då är vi återigen inne på att vikten och betoningen av handelshinder får ett mycket stort utrymme i dessa olika ställningstaganden. Detta kan vi från centerns sida inte acceptera.

Talmannen anmälde att Grethe Lundblad anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 44 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt. Vi har hört hur de olika partierna har framlagt sina ståndpunkter när det gäller livsmedelskontrollen och livsmedelspolitiken. Vi har rört oss utomlands ganska mycket också och har talat om hur vi skall handha den livsmedelskontroll som har med import utifrån att göra.

Jag tänkte ta mig friheten att bli litet provinsial.

Livsmedelskontrollen skall ge trygghet åt oss konsumenter. Ändå frågar vi som bor i Gävleborgs län oss oroligt: Hur farligt är det egentligen att äta den fisk vi kan få där?

Varför skall vi behöva fråga oss detta? Jo därför att provtagning och kartläggningar helt enkelt är otillräckliga och ytterst begränsade. Den information vi får är ibland motstridig och motsägelsefull.

Livsmedelskontrollen bör och skall skärpas. Det sägs också i betänkandet, och det är bra. Men om den kontrollen skall bli verkningsfull måste ju gränsvärden fastställas. Man kan inte heller se varje ämne för sig, utan man måste ha en samlad bedömning av farligheten för att avgöra om ett livsmedel är tjänligt eller otjänligt.

Dessutom vet vi inte hur olika ämnen påverkar varandra. Forskningen om detta är nästan obefintlig, vågar jag säga. Detta måste vi också ha med i beräkningen.

I Gävleborgs län har både insjöar och hav under ganska lång tid belastats av utsläpp från industrin. Många av länets insjöar är svartlistade på grund av höga kvicksilverhalter. Praktiskt taget varenda sjö skulle vara svartlistad om vi följde världshälsorganisationens rekommendationer om gränsvärden för kvicksilver, vilket skulle innebära en halvering av nuvarande gränsvärden.

Detta har vi, miljöpartiet de gröna, krävt.

De klorhaltiga föreningarna och andra giftiga ämnen från massindustrin som finns utefter hela Norrlandskusten och i synnerhet i Gävleområdet, har under lång tid också belastat vattnen.

Ett av de giftigaste ämnen som släppts ut är dioxin. Dioxinhalten har mätts i fisk längre upp, bl.a. i Sundsvall. Vissa forskare menar att man helt enkelt inte borde äta laxfisk och andra fiskar från Bottenviken och Östersjön, medan andra säger att riskerna är ganska små.

När det gäller Gävlebukten har hittills inte några som helst prov på dioxin gjorts. Nu har det kommit besked från livsmedelsverket om att man skall göra fyra provtagningar. Det är ganska dyra prov med dioxin, 20 000 kr. per prov, men jag är inte alls, som Karin Starrin, nöjd med det. Det gäller att få ett samlat grepp på alla de utsläpp som finns och alla de gifter som finns i fisken. Länsstyrelsen är inte alls nöjd med de anslag man fått och säger att man inte klarar att göra ett sådant jobb på dessa anslag.

Cesiumhalten i insjöfisk i Gävleborgs län och i många andra län är så hög att kommunen uppmanar människor att över huvud taget inte äta fisken. I Gävle kommun ligger halterna på mellan 10 000 och 85 000 becquerel per kilo fisk. Då skall vi veta att långt ifrån alla sjöar är kontrollerade. Ingen är fritagen, men ingen är svartlistad. Varför svartlistar man inte dessa sjöar och säger: Ät inte fisk från dessa cesiumdrabbade sjöar?

Dessutom finns andra metaller i vattnen, som på grund av försurning,

sjunkande pH, har lösts ut. Det gäller bly, aluminium, kadmium, och här finns också förstås PCB, DDT och rester från bekämpningsmedel.

Denna svåra situation med så många föroreningskällor i samma område gör att det krävs en övergripande provtagning och en kartläggning av tungmetaller, cesium, dioxin, PCB, DDT och bekämpningsmedel.

Livsmedelsverket har på sitt ansvar att kontroll sker och att man kan ge besked till människor om fisk och om livsmedel över huvud taget är tjänliga som människoföda eller inte. Det är de statliga verkens ansvar att informera och ge besked till alla hushåll.

Miljö- och hälsoskyddskontoren har försökt att informera, men man har inte råd att gå ut med information till alla hushåll. Jag kräver att människor skall få veta hur det är.

Fisk är ett viktigt livsmedel. Det måste bli slut på den rådande nonchalanta livsmedelskontrollen när det gäller fisk.

Gör en övergripande provtagning och en kartläggning av situationen! Gävleborgs län har tyvärr allt som behövs för en sådan studie.

Jag yrkar bifall till reservationerna 18, 19, 20, 21 och 22 när det gäller gränsvärden och för övrigt till miljöpartiets samtliga reservationer i detta betänkande.

Anf. 45 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Man kan bara konstatera att centerns uppfattning angående kärnkraften har varit helt riktig under alla år. Det som inte kunde hända har hänt. Vi har drabbats av Tjernobyliolyckan. Jag tror att många fler människor skulle få mer insikt om olyckans omfattning, om man studerade den förändrade livssituation som många människor har tvingats in i, inte minst i Gävleborgs län.

Till Inger Schörling vill jag bara säga att inte heller jag är nöjd med de resurser som har ställts till förfogande för att man skall kunna konstatera de olika effekterna av olyckan. Jag ville framhålla att centern har krävt ytterligare resurser i samband med behandling av andra frågor här i kammaren. Därför hade vi inte bevakat just den här frågan. Länsstyrelsen i Gävleborgs län har koncentrerat de få resurser som ändå står till buds på att göra studier beträffande just fisk. Så det finns inga som helst motsättningar.

Anf. 46 GRETHE LUNDBLAD (s):

Herr talman! Jag vill inte påstå något annat än att livsmedelsverket har sett mycket allvarligt på frågor som rör fisk som skadats av föroreningar på grund av att tungmetaller har friställts i sjöarna till följd av försurning, på grund av radioaktivt nedfall, och liknande gifter från utsläpp i industrier. Varje år ändrar man i listan över svartlistade sjöar. Nu innebär svartlistade sjöar inte att fiske förbjuds. Men fisk som har fångats i svartlistade sjöar får inte säljas. Man har också gått ut med råd till allmänheten i områdena och vänt sig speciellt till de gravida kvinnorna. Livsmedelsverket ger råd, och hälsovårdsnämnderna är sedan skyldiga att vidarebefordra informationen i sina resp. områden. Man har också vänt sig till mödravårdscentraler och läkare och informerat om de risker som gravida kvinnor utsätts för, om de äter mycket av den här fisken. Det är inget problem om man äter fisk en gång i veckan.

Däremot kan det finnas en risk, om man äter fisk flera gånger i veckan. Detta är alltså vad livsmedelsverket har informerat om.

Jag håller med om att problemet är allvarligt, men jag tycker att man har gjort så mycket som möjligt i det här läget. Man har gått ut med information och har verkligen inte undanhållit sådan. Problemet är kanske att vederbörande lokalt inte har ägnat sig så mycket åt frågan att informationen kommit ut.

Anf. 47 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Herr talman! Inger Schörling tar upp svåra frågor. Å ena sidan säger hon att fisk är nyttig mat – och den uppfattningen delar vi ju –, å andra sidan vill hon i stort sett svartlista alla sjöar i Gävleborgs län. Hon menar att fisken är otjänlig som föda, eftersom den innehåller så stora halter av gifter: metaller, dioxin, cesium m.m. Tyvärr blir inte fisken bättre som människoföda bara därför att vi tar många prover och gör analyser. Vi kan mäta vad som finns i fisken, men vi har fortfarande mycket outvecklade analysmetoder för att avgöra hur det påverkar människan. Kanske är det också så, att människorna i Gävletrakten skulle ha stor nytta av att vi satsade mycket pengar och forskning på en utveckling av analysmetoderna, så att vi får veta vad ämnena medför när de kommer in i människokroppen.

Att vi inte har yrkat bifall till de här reservationerna innebär inte någon nonchalans mot de människor som bor i trakterna kring Gävle. Vi förstår den oro som människorna i dessa trakter känner efter att ha drabbats så hårt av Tjernobylyolyckan. Men det finns problem av liknande karaktär även på andra håll i landet. Därför är det viktigt att vi ökar insatserna i hela landet, liksom att över huvud taget öka forskningen när det gäller de här problemen.

Anf. 48 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Grethe Lundblad sade att livsmedelsverket gör så mycket som möjligt. Det kan ju hända att livsmedelsverket gör det med de resurser som livsmedelsverket har. Eftersom det görs alldeles för litet, måste det bero på att livsmedelsverket har för små resurser. Också Grethe Lundblad vet nog hur det förhåller sig.

Så till sjöarna och kvicksilverhalterna. Ca 10 000 sjöar bör svartlistas med utgångspunkt i dagens gränsvärde. Utgår man från WHO:s krav skulle antalet mångdubblas.

Sedan till cesium. Trots att vi har skyhöga gränsvärden förekommer ingen svartlistning. Ca 5 000 sjöar behöver kanske svartlistas.

Till Annika Åhnberg vill jag säga följande. Visst är det bra att vi kan utveckla analysmetoderna, men människorna måste ju få veta vad de har att välja på. Det är ju här som livsmedelsverket har sina brister. Man talar inte om att det är farligt. Gävle kommun går ut och informerar att man inte skall äta fisken från Gävletraktens sjöar, men livsmedelsverket tigger still.

Anf. 49 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Herr talman! Jag tror faktiskt inte heller att livsmedelsverket tigger still i nonchalans mot människorna i Gävletrakten. Även livsmedelsverkets kunskaper är nog bristfälliga. Man måste vara oerhört seriös. Jag utgår ifrån att

inte heller Inger Schörling och miljöpartiet vill öka oron bland människorna. Det måste vara seriöst när vi säger: Nej, ät inte det här. Då skall vi säkert veta att det är farligare än att använda ett annat livsmedel. Jag tror faktiskt att det är bristen på kunskap och inte nonchalans som gör att livsmedelsverket inte har tagit ställning. Därför menar jag att livsmedelsverket omedelbart måste skaffa sig mer kunskap. Det är oerhört viktigt att göra detta för att sedan kunna gå vidare med det här arbetet.

Anf. 50 INGER SCHÖRLING (mp):

Herr talman! Jag håller med om att det behövs mer kunskap, men vi kan inte uppfatta det hela som något annat än ganska stor nonchalans. De flesta sjöarna har alltså becquerelhalter på 10 000–85 000 bequerel per kilo fisk. Trots detta säger inte livsmedelsverket att människorna skall låta bli att äta fisken. Vi har ju ett gränsvärde på 1 500 bequerel. Vid de här höga värdena skall ju sjöarna svartlistas, och människorna bör få veta hur farligt det är. Jag tycker att det är nonchalant när inte det statliga verket går ut och informerar om detsamma som kommunerna. På grund av brist på resurser kan kommunerna emellertid inte vända sig till alla hushåll.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om jordbruksutskottets betänkande 18.)

Kammaren övergick till att debattera jordbruksutskottets betänkande 18 om reglering av priserna på fisk m.m.

Reglering av priserna på fisk m.m.

Anf. 51 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag har i min motion avlämnad under allmänna motionstiden utförligt beskrivit det orimliga i att man tar pengar från fiskets prisreglering för att dela ut till konsumenterna därför att torsken under två år varit för dyr. För dyr innebär att priset överstigit det normpris som statens jordbruksnämnd föreslagit och riksdagen fastställt. Men det är inte så att torsken har varit för dyr, utan det är normpriserna som har varit för låga.

Priserna på torsk i våra grannländer, såsom Norge och Danmark, har legat betydligt högre, liksom världsmarknadspriserna. Att priserna på torsk stigit beror på att det har varit brist på torsk. När det är brist minskar också fångsterna, och om priserna legat stilla hade fisket helt enkelt varit olönsamt.

I de överläggningar fisket haft med konsumentdelegationen och statens jordbruksnämnd, har man inte fått något gehör för verkligheten. Antingen saknar man totalt kunskaper om fiskets villkor eller också vill man inte förstå. Det senare är säkerligen det mest troliga.

Det är också orimligt att bedriva överläggningar med motparter som totalt saknar ansvar för näringen. Om den enda målsättningen är att skaffa konsumenterna billig mat, kan resultatet bli så som det blivit i fiskeförhandlingarna. Nolluppräknning tre år i rad har satt sina spår i svenskt fiske. Det har tvingat ut fiskare i väder då det borde tillhöra de mänskliga rättigheterna att

få ligga i hamn, och enbart i vinter har flera stora fiskeskepp sänkts av brottsjöar under pågående fiske.

Jag funderar ibland på hur det har kunnat gå till när man får igenom sådana avtal. Det beror säkert i första hand på att förhandlingarna har urartat så att det inte längre kan kallas förhandlingar. Det är en parodi på förhandlingar. En parodi där maktfullkomlighet och översitteri fått alltför stort spelrum och blivit mer avgörande för avtalets resultat än sakargument.

Fiskets förhandlingsdelegation, eller rättare sagt dess avtalsråd, kunde ju ha låtit bli att godkänna avtalet. Men inför jordbruksnämndens hot om ett ännu sämre förslag har man inte vågat ta den risken. Erfarenhet av behandlingen hos regeringen har tidigare inte heller ingett förhoppningar om förståelse för fiskets problem. För ett par år sedan hade jordbruksministern, trots nollbud, i sitt förslag till riksdagen ytterligare försämrat avtalet på flera punkter. Dess bättre accepterade inte riksdagen jordbruksministerns förändringar. Det finns starka skäl för kraven i den moderata reservationen. Jordbruksnämndens förslag och riksdagens beslut att ta pengar från fiskets prisreglering och dela ut till konsumenterna står i strid mot de regler som gäller för prisregleringen. Det är förvånande hur någon lyckats komma på en så befängd och ondskefull idé.

De åtgärder som beskrivs i arbetsgruppens utredning för att dämpa priserna har jordbruksnämnden utnyttjat. De har infört exportavgifter och öppnat möjligheter för import av torsk till den svenska beredningsindustrin. Att beredningsindustrin inte kunnat hitta billigare torsk någon annanstans kan faktiskt inte svenskt fiske rå för.

En sak som inträffat under senare tid gör det ytterligare befogat att pengarna återgår till regleringskassan. Jag tänker då på statsministerns överenskommelse inom EFTA om fullständig liberalisering av handeln med fisk och fiskprodukter. Överenskommelsen innebär – därom är alla EFTA-nationer eniga – att avgiften som finansierar regleringen försvinner. Hur det skall lösas har inte gått att få något besked om. I det interpellationssvar jag fick av statsministern den 23 mars fick jag i varje fall inga besked.

Det vi vet i dag är att statsministern offrat svenskt fiske för något – ingen vet vad. Intresset för fisket som näring är inte stort hos den socialdemokratiska regeringen, och än en gång har fiskerinäringen farit illa. Hur illa vet vi inte ännu.

Ingvar Carlsson vandrar nu runt på Island och betraktas som en hjälte. Det blir man tydligen om man struntar i de sina och gynnar andra nationer. Vem som får betala hjälteglorian återstår att se. Man kan nu läsa i tidningarna hur statsministern och den isländska statsministern kostar på sig råa skämt om hur framtiden skall gestalta sig, vilka de skrattar hjärtligt åt. Jag tycker att det visar statsministerns nonchalans för en näring som i dag kämpar för sin existens. Jag kan tala om för Sveriges riksdag att svenska fiskare skrattar inte. De är djupt bekymrade för framtiden. Om man tar bort regleringsavgiften behövs regleringskassans pengar ännu mera.

Jag vill påstå att jag trots allt har svårt att tro att man på jordbruksdepartementet, som nu väntar på förslag från statens jordbruksnämnd om hur de 30 milj. kr. skall användas, är beredd att dela ut dem till konsumenterna, som knappast kan sägas få någon nytta av dem.

Om man är förnuftig låter man pengarna gå tillbaka, alldeles som vi moderater skriver i vår reservation. Det skulle ändå vara en liten ljuspunkt och ett tecken på att man inte helt struntar i svenskt fiske. Det kunde också utskottet föreslagit, och jag beklagar att vi moderater stod ensamma.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 52 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! I jordbruksutskottets betänkande 18 behandlas regleringen av priserna på fisk för perioden den 1 juli 1989 till den 30 juni 1990.

Prisregleringen, som har funnits sedan 1981, föregås av förhandlingar mellan fiskets organisation och konsumentdelegationen och leds av jordbruksnämnden. Det har vid tidigare debatter när propositionen om prisregleringen har debatterats framförts både synpunkter och kritik på prisregleringen. Till följd av detta har regeringen tillsatt en enmansutredning, som skall se över regleringen. Utredningen skall presentera sitt förslag den 1 juli i år. Man har i utredningen noga sett på vad som gäller inom EFTA och vilka följder det kan bli för svenskt fiske.

Av direktiven till årets prisetförhandlingar framgick att det skulle ske en uppräknig av priserna, och några nya inslag skulle inte ingå. Resultatet av årets förhandlingar och det förslag som ligger på riksdagens bord är en uppräknig av normpriserna med 6,5 % för sill, strömming och övriga grupper och något mer för torsken.

De synpunkter som har kommit fram i betänkandet och som Jens Eriksson redogjorde för i reservationen gäller de 30 milj. kr. som har förhandlats fram tidigare – 15 milj. kr. ett år plus 15 milj. kr. ett år till. Som Jens Eriksson också redogjorde för var det för höga priser jämfört med normpriserna på torsken som skulle komma konsumenterna till godo. Det skedde en överenskommelse, och pengarna fonderades. Det har sedan tillsatts en arbetsgrupp som skall titta på hur man bäst skall gå till väga med utdelningen till konsumenterna.

Jag minns, Jens Eriksson, när vi hade en debatt i kammaren den 1 juni 1987. Regeringen hade då ändrat jordbruksnämndens förslag. Då var det ett väldigt liv på Jens Eriksson, och han framförde kritik för att förslaget hade ändrats. Jens Eriksson sade då: "Det är däremot tillfredsställande att det finns en majoritet i utskottet som har detta förtroende för nämnd och förhandlingsparter. Om propositionen hade vunnit utskottets och senare riksdagens bifall, skulle det enligt min uppfattning – och den torde även vara andra inblandade parter – ha inneburit att det inte är meningsfullt att förhandla och komma fram till en uppgörelse, då en sådan inte respekteras av den socialdemokratiska regeringen. Denna är i stället beredd att försämma uppgörelsen, och det är att märka att den på alla punkter försämmas åt ett håll: till fiskets nackdel."

Men, Jens Eriksson, vad är det som håller på att ske nu? Nu är Jens Eriksson precis av den andra uppfattningen. Nu vill han ändra på vad man har kommit fram till i förhandlingarna. Vi har suttit i två år och förhandlat och varit överens om att 15 milj. kr. skulle fonderas för att komma konsumenterna till godo. Det har varit olika uppfattningar om detta. Konsumentdelegationen vill ha mer än 15 milj. kr., medan fiskarna vill ha

mindre. Resultatet blev 15 milj. kr. Men det var man överens om.

Nu kommer Jens Eriksson, som tillika har lett förhandlingarna för fiskarna, och kräver i en motion och även i en reservation att få bryta denna överenskommelse. Han säger att detta är felaktigt och att pengarna bör återföras till fiskarna. Det finns inte någon logik i Jens Erikssons resonemang.

Herr talman! Med denna redogörelse vill jag yrka bifall till hemställan i jordbruksutskottets betänkande 18 och avslag på reservationen.

Anf. 53 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jordbruksministern har ju lämnat kammaren, annars kunde han ha fått med sig budskapet att han kan överväga förslaget från statens jordbruksnämnd.

I årets avtal har gjorts en uppräknig. Jag har inget mer att säga om den.

Jag vill informera Kaj Larsson om att jag den 1 oktober i fjol lämnade förhandlingsdelegationen och anser mig därför vara fri och obunden att väcka vilka motioner jag vill under allmänna motionstiden. Jag anser mig ha rätt att rätta till det som har varit fel under ett par år tidigare.

Om vi nu skall sopa framför varandras dörrar kan ju Kaj Larsson börja framför sin egen. Det var nämligen han som för ett par år sedan frenetiskt debatterade här i kammaren för en ändring av det ingångna avtalet, medan jag ingen gång under dessa sex sju åtta år har velat ändra på avtalet. Nu känner jag mig däremot fri att göra så. Därför har jag motionerat under allmänna motionstiden, och därför yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 54 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Jag har ingenting emot att ändra, Jens Eriksson. Den rättigheten skall riksdagen ha. Däremot ansåg ju Jens Eriksson vid det tillfället att avtalet inte skulle få ändras. Om det varit en förhandling skulle det träffade avtalet gälla.

Det som har skett är att Jens Eriksson nu har ändrat uppfattning. Han menar att förhandlingsresultatet skall brytas, och de 30 milj. kr. skall fördelas mellan fiskarna i stället för att komma konsumenterna till godo, vilket parterna kom överens om.

Anf. 55 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Det finns två anledningar till att jag har väckt denna motion. Den ena är att dessa pengar inte kan ges till konsumenterna på ett vettigt sätt. 30 milj. kr. till åtta miljoner människor ger inte konsumenterna någonting att tala om. Distributionen kostar lika mycket som konsumenterna får i plånboken.

Den andra anledningen är att statsministern nu har skrivit på ett avtal med EFTA som berövar oss möjligheterna att finansiera prisregleringen. I Norge, Island och Sverige är vi överens om att prisregleringsavgifterna försvinner från EFTA-länderna, och då försvinner också möjligheterna att finansiera prisregleringen.

Det är två starka skäl till att jag under allmänna motionstiden väckte denna motion om att vi åtminstone skulle bärga de pengar som kan bli till gagn för fiskenäringen men inte gagnar konsumenterna.

Anf. 56 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Jag tycker vi skall vänta och se vad arbetsgruppen kommer fram till, Jens Eriksson. Ännu har inte något förslag presenterats. Jag vet att det har funnits olika idéer om hur pengarna skall komma konsumenterna till godo, men ännu har inte något förslag presenterats.

Jag tycker vi skall vänta med att kritisera det och kullkasta det innan vi har sett resultatet.

Anf. 57 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vet ungefär hur arbetsgruppens förslag kommer att se ut, eftersom jag har suttit med i den. Jag anser inte det meningsfullt.

Jag har en svag förhoppning om att jordbruksministern skall vara så förnuftig att han inte faller för de förslag som framläggs utan att han i stället låter pengarna gå tillbaka till regleringskassan. Det är det yttersta hoppet, eftersom vi inte fick med utskottet och förmodligen inte heller får riksdagen med på vårt förslag.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

Kammaren övergick till att fatta beslut i de förevarande ärendena.

Jordbruksutskottets betänkande 14

Mom. 1 (allmänna utgångspunkter för livsmedelskontrollen m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 249 röster mot 54 för reservation 1 av Karl Erik Olsson m.fl.

Mom. 2 (en lokal livsmedelsproduktion)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Karl Erik Olsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (användningen av handelsgödsel m.m.)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 264 röster mot 37 för utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 3 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij anförda motiveringen.

Mom. 4 (kontroll av storköken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (miljöhänsyn i livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (offentlig upphandling)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (konkurrensneutralitet m.m. mellan importerade och inhemskt producerade livsmedel)

Utskottets hemställan bifölls med 231 röster mot 72 för reservation 7 av Karl Erik Olsson m.fl.

Mom. 8 (importkontroll av produkternas kvalitet m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (utvidgning av livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan bifölls med 243 röster mot 57 för reservation 9 av Karl Erik Olsson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 10 (läckaget av växtskyddsmedel)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 10 av Sven Eric Lorentzon m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 11 (åtgärder m.m. för en bättre dricksvattenkvalitet)

Först biträdades reservation 11 av Håkan Holmberg och Anders Castberger med 38 röster mot 17 för reservation 13 av Annika Åhnberg. 246 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades reservation 12 av Karl Erik Olsson m.fl. med 71 röster mot 36 för reservation 11 av Håkan Holmberg och Anders Castberger. 193 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 191 röster mot 71 för reservation 12 av Karl Erik Olsson m.fl. 39 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 12 (gränsvärden för dricksvattenkvalitet)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 18 för reservation 14 av Åsa Domeij. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 13 (förbud mot vissa vattenkemikalier)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (halogenering av dricksvattnet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Karl Erik Olsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 17 (gränsvärden i fisk)

Först biträdades reservation 17 av Annika Åhnberg med 39 röster mot 18 för reservation 18 av Åsa Domeij. 243 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 257 röster mot 45 för reservation 17 av Annika Åhnberg.

Mom. 18 (vissa åtgärder i Gävleborgs län)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 19 (svartlistning av Vätternrödingen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 20 (ersättning till vissa yrkesfiskare)

Utskottet hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (information om gränsvärden m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (syntetiska livsmedel m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 23 av Annika Åhnberg, *dels* reservation 24 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 24 (vissa konserveringsmedel m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 25 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (en internationell arbetsgrupp)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 26 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 26 (ett vidgat kvalitetsbegrepp)

Utskottets hemställan bifölls med 283 röster mot 18 för reservation 27 av Åsa Domeij.

Mom. 28 (ansvarsfördelningen inom livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 28 av Karl Erik Olsson m.fl., *dels* reservation 29 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 29 (ägarstrukturen inom livsmedelsbranschen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 30 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 30 (samordning av livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 31 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 32 (huvudansvaret för information och rådgivning m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 32 av Håkan Holmberg och Anders Castberger – bifölls med acklamation.

Mom. 33 (köttbesiktningen och den småskaliga slakteriproduktionen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 33 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 34 (antibiotikainblandningen i foder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 34 av Karl Erik Olsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 35 (kartläggning av importkontrollen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 35 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 36 (hållbarhetstider för vissa köttprodukter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 36 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 37 (PVC i förpackningar m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 37 av Karl Erik Olsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 38 (auktoriserade revisorer i livsmedelsföretagen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 38 av Åsa Domeij m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 39 (kontroll av primärproduktionen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 39 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 40 (märkning med ursprungsland)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 40 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 42 (märkning med skördedatum, plockningsdatum m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 41 av Karl Erik Olsson och Lennart Brunander, *dels* reservation 42 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 43 (datummärkning av chokladprodukter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 43 av Karl Erik Olsson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 44 (märkning med producentens namn m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 44 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 46 (märkning med bekämpningsmedel, antalet besprutningar m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 45 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 47 (märkning med begreppen "miljövänlig", "naturenlig" m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 46 av Annika Åhnberg, *dels* reservation 47 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 48 (viss annan märkning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 48 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 50 (utrymme för samhällelig information)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 49 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 51 (information till konsumenterna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 50 av Karl Erik Olsson och Lennart Brunander – bifölls med acklamation.

Mom. 52 (informationsskyldighet för vissa företag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 51 av Karl Erik Olsson och Lennart Brunander – bifölls med acklamation.

Mom. 53 (skolornas roll för ökad livsmedelskunskap)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 52 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 54 (utbildning inom livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 53 av Annika Åhnberg – bifölls med acklamation.

Mom. 57 (förbud mot bestrålning av livsmedel och mot import av bestrålade livsmedel)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 54 av Annika Åhnberg, *dels* reservation 55 av Åsa Domeij – bifölls med acklamation.

Mom. 58 (dispensmöjligheter för bestrålning av livsmedel)

Utskottets hemställan bifölls med 239 röster mot 60 för reservation 56 av Sven Eric Lorentzon m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 59 (ansvar för brott mot livsmedelslagen m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 57 av Håkan Holmberg och Anders Castberger – bifölls med acklamation.

Mom. 60 (offentlighet i livsmedelskontrollen)

Utskottets hemställan bifölls med 266 röster mot 35 för reservation 58 av Annika Åhnberg och Åsa Domeij. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Jordbruksutskottets betänkande 18

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (återföring av 30 milj. kr. till fiskets prisregleringskassa)

Utskottets hemställan bifölls med 243 röster mot 57 för reservationen av Sven Eric Lorentzon m.fl.

Prot. 1988/89:116
18 maj 1989

Meddelande om frågor

6 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av riksdagens förvaltningskontors förslag 1988/89:28 om ökat stöd till riksdagens ledamöter

1988/89:K18 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:K19 av Birger Hagård (m)

1988/89:K20 av Jan Sandberg (m)

7 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 maj

1988/89:655 av *Annika Åhnberg* (vpk) till miljö- och energiministern om skärpta regler mot miljöfarliga utsläpp:

Under hösten 1986 överskred företaget Neste Oxo under mer än en månad vida sina utläppsgränser och blev polisanmält av länsstyrelsen. Företaget erkände, men har senare inte kunnat överbevisas om brott, då mätutrustningen var dålig. Företaget har självt satts att sköta mätningen, och det har tillsynsmyndigheten accepterat. Den här ordningen kan inte godtas längre.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga miljö- och energiministern:

När tänker miljö- och energiministern föreslå ändringar av rådande ordning?

1988/89:656 av *Gudrun Schyman* (vpk) till miljö- och energiministern om Forsmarkslagret:

Representanter för en övervägande merpart av den organiserade miljörelsen i Sverige har i dagarna undertecknat ett upprop om Forsmarkslagret. Undertecknarna kräver att Forsmarkslagret utsätts för en offentlig vetenskaplig granskning.

Är miljö- och energiministern beredd att medverka till att ett sådant offentligt förhör kommer till stånd?

den 18 maj

1988/89:657 av *Leif Marklund* (s) till utbildningsministern om ingenjörsutbildningen inom gymnasieskolan:

En ny tvåårig ingenjörsutbildning, med statligt huvudmannaskap, är under införande. Denna utbildning avser att ersätta nuvarande fjärde årskursen i

gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje.

Utbildningen lokaliseras till högskoleorterna och orter med större T4-skolor. Detta innebär att orter som Piteå med endast T3-linje utestängs från möjligheten att bedriva avancerad teknisk utbildning, med risk för brist på mellaningenjörer. Utbildningen har utomordentlig stor betydelse för den satsning som ABB gör inom det plast- och fiberkomposittekniska området, men även på det energitekniska området i Piteå.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga:

Är utbildningsministern beredd att arbeta för att även orter med T3-linje, och som har stort behov, ges möjlighet att bedriva mellaningenjörsutbildning?

1988/89:658 av *Ingbritt Irhammar* (c) till justitieministern om åtgärder mot ökat narkotikamissbruk:

I rapporter som nyligen presenterats av Maria ungdomsenhet i Stockholm och socialförvaltningen i Luleå framgår att narkotikamissbruket bland ungdomar i Stockholm och Luleå, där undersökningarna gjorts, kraftigt ökat. Detta är mycket oroväckande.

En trend som märks i undersökningarna är att heroinmissbruket ökar och ökar bland de yngre. En annan trend tycks vara att de kvinnliga missbrukarna står för en stor del av missbruksökningen.

Den allmänna uppfattningen har under senare tid varit att svenska ungdomar fått en alltmer restriktiv attityd till narkotika. De gjorda undersökningarna pekar i en annan riktning.

Mot bakgrund av de alarmerande undersökningsresultaten vill jag fråga:

Ämnar regeringen vidta några speciella åtgärder exempelvis i form av nya informationsinsatser och behandlingssatsningar för att försöka bekämpa det ökade missbruket?

1988/89:659 av *Stina Eliasson* (c) till jordbruksministern om rätten till ersättning ur viltskadefonden:

Under perioden 1980–1987 har från viltskadefonden i Jämtlands län överförts ca 7,5 milj. kr. till viltskaderegleringsfonden. Under samma period har det inte överförts några medel tillbaka till länet.

I Jämtlands län har skador orsakade av älg uppkommit på skogen motsvarande flera hundratals miljoner kronor.

Enligt 8 § i viltskadeförordningen får ersättning lämnas ur viltskadefonden endast för skador på jordbruksgrödor eller på trädgårdsodlingar.

Mot denna bakgrund vill jag fråga jordbruksministern:

Är jordbruksministern beredd att ta initiativ till sådana förändringar i viltskadeförordningen att ersättning ur viltskadefonden utgår även till skador på skog?

1988/89:660 av *Ylva Annerstedt* (fp) till civilministern om rekryteringen av personal till den offentliga sektorn:

Prot. 1988/89:116
18 maj 1989

Meddelande om frågor

Det har länge efterlysts åtgärder från regeringens sida för att råda bot på den offentliga sektorns personalkris. Men det är häpnadsväckande att en ledande socialdemokrat i Stockholm, socialborgarrådet Karin Jonsson, nu kräver en ny affärstidslag för att få personal till vården.

Socialdemokraterna har tidigare föreslagit tvångssparande, därför att det frivilliga sparandet är för lågt. Nu förs förslag fram om tvångsstängning av arbetsplatser, därför att det är för få som frivilligt söker sig till den offentliga sektorn.

Med anledning av detta vill jag fråga civilministern:

Överväger regeringen att använda affärstidslagstiftning som ett instrument för att underlätta rekryteringen av personal till den offentliga sektorn?

1988/89:661 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern om utbetalningen av ersättning till privatpraktiserande tandtekniker:

De privatpraktiserande tandteknikerna utför ett viktigt arbete inom tandvården. Denna kår är tyvärr drabbad av den offentliga byråkratin genom ett krångligt och tidsödande redovisningssystem. I regel erhålls inte betalning från försäkringskassan förrän efter 45 dagar, ofta inte förrän efter 90 dagar. Detta system innebär att de tandtekniska laboratorierna ofta tvingas ligga ute med mycket stort kapital och ofta tvingas låna pengar under väntetiden. Den enskilde torde knappast få häfta i skuld till stat eller kommun under så lång tid!

Jag vill fråga socialministern:

Är socialministern beredd att se över rutinerna vad gäller ersättningen till de privatpraktiserande tandteknikerna?

1988/89:662 av *Ingbritt Irhammar* (c) till utrikesministern om tvångsförflyttning av kurder i Irak:

Den irakiska regimen fortsätter att verkställa sina planer att tvångsförflytta kurder från Arbil- och Suleimaniyaprovinserna i den kurdiska delen av Irak. Planerna är enligt uppgift att tvångsförflyttningen skall ske dels till öknerna i sydvästra Irak, dels till bevakade läger i norra Irak.

Berörda kurder i en mängd byar har fått ett officiellt meddelande från regimen i Irak att de skall förflyttas i mitten av maj. Kurder som protesterar arresteras och riskerar både att torteras och att avrättas. Agerandet från den irakiska regimen är ett brott mot konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Ämnar regeringen framföra protester till den irakiska regimen mot tvångsförflyttningar av kurder?

Prot. 1988/89:116 8 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.
18 maj 1989

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Förteckning över talare
(Siffrorna avser sida i protokollet)

Prot.
1988/89:116

Torsdagen den 18 maj

Brunander, Lennart (c) 12, 16, 17, 36, 38, 45, 48

Eriksson, Ingvar (m) 6, 16, 26, 27, 37, 47, 50, 53, 54

Eriksson, Jens (m) 58, 61, 62

Ernestam, Lars (fp) 10, 25, 27, 37

Frick, Carl (mp) 22, 26, 28, 35, 40, 46

Hellström, Mats, jordbruksminister 41, 47, 50

Larsson, Kaj (s) 60, 61, 62

Lundblad, Grethe (s) 28, 37, 40, 53, 54, 56

Schörling, Inger (mp) 55, 57, 58

Starrin, Karin (c) 51, 53, 54, 56

Åhnberg, Annika (vpk) 17, 34, 39, 45, 49, 57

